

150

POLONIA PACIFICA

Inter Augustas Nuptias

SERENISSIMORVM

VLADISLAI IV.

POLONIÆ ET SVECIÆ

REGIS INVICTISSIMI.

ET

LVDOVICÆ

MARIÆ

PRINCIPIS MANTVÆ, ET MON-

TISFERATI DVCIS DE NIVERS

ET RHETEL.

PANEGYRICÆ CELEBRATA

Atq;

EISDEM SERENISSIMIS MAIESTATIBVS

AB

Alma Academia & Vniuersitate Vilnensi Societatis IESV

Ex Publico lætitiæ voto

OBLATA.

Anno Salutis, M. DC. XLVI.

VILNÆ, Typis Academicis Societatis IESV.

Author P. Casimirus Koriatowicz S. J.

18036
KSIARNIA
WILNA
397

Quicumq; vincit, & parcat, omnium se se ho-
minum Imperatorem agnoscit.

Themist: Orat. 12. ad Valens. Imperat.

Quodsi Regum atq; Imperatorum animi vir-
tus, in pace ita vt in bello valeret, æquabilius
atq; constantius sese res humanæ haberent, ne-
que aliud alio ferri, neq; mutari ac misceri o-
mnia cerneret. *Salust.*

95329

SERENISSIMIS
 VLADISLAO QVARTO
 ET
 LVDOVICÆ MARIÆ
 REGIBVS ac DOMINIS

Publicâ pace, tanquam publicâ munitæ fi-
 de, ad auctos noua siderum Vestrorum,
 luce Pacificæ Poloniæ radios, venerabun-
 dæ accedunt, acciduntq; literæ, REGES
 SERENISSIMI. Quanquam enim nemo
 de Vobis non securè gaudet, plurimum tamen
 ad solidum lætitiæ decus refert, num eadem
 singulis, quæ omnibus gaudendi fit de Princi-
 pibus causa. Voces priuatis addictæ auribus,
 priuatæ seruitutis necessitati addicuntur : sin-
 gularia & a communi plausu secreta gaudia, dū
 sola gaudendi jus vendicant, materiam gaudij
 cæteris superesse negant. Rerum pondus, &
 meritorum magnitudinem ignorant, qui de
 Vobis eâ ratione loqui cupiunt, vt de omnib9
 non loquantur. Verum Principum nomen, po-
 pulis, non literis coalescit, veræ laudes, po-
 pulorum gloria & vtilitatibus. Patieris igitur
 VLADISLAE REX, nunc quoq; Au-
 ctor, ac Seruator pacis nostræ dici, cum cla-

ritate eius, augusti splendoris accessione cumu-
lata, nouus seruatae parens, nouus sol dicendo
esses. Non fortuita rerum confusione, nec in-
cognito errore facti, id praestitum. Idem es qui
nos felices facis, & fecisti: secerni a Te non po-
tes, non debes. Merito etiam liberalem laeti-
tiae sensum, collecta in primum gradum spa-
tiosa temporum prosperitate instruximus, ut
totius felicitatis uiribus, vota ad aeternitatem
Tibi sacram promoueremus. Permitte & Tu
SERENISSIMA REGINA & DO-
MINA novum illustrissimae prosperitatis no-
strae decus, nouus honor consalutari. Ut Tuo ma-
gis nomine gauderemus, publico gaudemus.
Quam gratam pacis publicae spargunt umbram
VLADISLAI palmae, tam Tua lilia; quam tutam
praestat Ales Regius, tam Tuae Aquilae. Grati-
or omnibus ades GRATIIS. Fundis Regalis
opulentiae copia Regios flores, metimus spes
pares Regno. Agnosce Maiestati Tuae deuot-
tissimos animos. Ne aut parum deberemus,
aut offerremus parum, omnium simul affectus
publico laetitiae cultu ad Tui venerationem in-
clinauimus.

SERENISSIMIS MAIESTATIBVS

aeternum deuota

ACADEMIA & VNIVERSITAS VILNENSIS
SOCIETATIS IESV.

152

TRANQVILLITAS PACIS.

Jnter stuporem admirantis, & exultantis fortunæ triumphales plausûs constituti, difficilè certantium animorum pugnam componeremus; nisi eiusdem contemplatione exciteremur, cuius honore percellimur Maieſtatis, VLADISLAE REX INVICTISSIME. Tantùm enim profectò ac tam augustum in immortalis gloriæ Tuæ decus eminent: vt qui Maieſtatem præſentiæ, beatis conſpectibus participant, Imperatorum orbis simulacra, in vultus Tui imagine contemplantur; & qui magnarum beneficio cogitationum, factorum admoventur admirationi, omniũ ſtipenrur ſerie ſæculorum. Ingens animi Tui nulliſq; benè de genere humano merendi meditationibus expleta capacitas, & præterita tempora, ad glorioſa vetuſtæ Heroum virtutis referenda miracula conuertit: & futura, ad felicitatis ſuæ Opifigem imitationem in Te agnoſcendam, ac recipiendam; cùm tardarent aduocauit. Ream læſæ pietatis naturam, diuiſò tantis interuallis à beata prioris mundi parte noſtro ſenio meritò quereremur; niſi intra Tui æui gloriã receptis, excuſatura ordinem, quæ partitim negauit, in compendio exhibuiſſet: auctur a gratiam; quæ poſteri nobis in viderèt, in vno omnis generis atq; ætatis præparaſſet virtutum exempla. Quanquam, eorum ne temporum negatam repeteremus facultatem? inter quæ, Claudiiſ, Neroniſ, Caliguliſ, Galbiſ, ſimilibuſq; laruatæ dignitatis monſtris obleſſa antiquitas, vix demum poſt tã multiplicè nominum infamiam, Veſpaſianum Titumvè diſerto ſuæ
B infeli-

infelicitatis præiudicio nanciscatur: in quem, amorem nõ
tam deponat, quàm fastidio sui, aliorum odio victa, pro-
ijciat. Nondum limine popularis laudis decessit virtus, ab
improbis probitate, humanitate ab arrogantibus, à cru-
delibus modestiã secreta: nobili verum gloriæ theatrum
passu occupavit, qui Tibi VLADISLAE REX virtutum
omnium ac laudum honoribus ambiendo par, desiderium
sui post optimos facere potuit, & exsatiatum generosis af-
fectibus amorem, aut mereri, quod paucorum est, aut ir-
ritare quoq; quod Tuum. Perceperit verò copiosiora be-
neficientiæ supernæ munera Polonia, cum paucis submo-
tis calculis, virtutem perennem in Regum suorum circũ-
ferret nominibus, potissimum posteaquam IAGELLO-
NIA, hoc est Tua facta, nunquam coronata vitia, magna
terrarum prodigia in solio adoravit: noua tamen nos Tua
merita, restauratis per amplissima facta damnis naturæ,
dignantur felicitate: quòd non subductura se Tibi pulcher-
rima gloriosorum sæculorum turba effugisse, verum ma-
gnificentiore comitatu venientem exceptura, obuiam
processisse videatur. Felices Polonias VLADISLAO IA-
GELLONE, Gloriosas VLADISLAO VARNENSI,
beatas CASIMIRO, Inclitas IOANNE & ALEXANDRO,
Inuictas SIGISMUNDO primo, & AVGVSTO IAGEL-
LONIBVS Regibus: Tua Sacra mens diuinorum fæcun-
da altrix honorum, Tuum vastum pectus, fortunatus pu-
blicarum curarum linus, Tuus infractus animus Fortuna
maxima maior, Tua summa in pari potestate felicitas, fe-
licitate moderatio, gloriã innocentia, & copia meritorũ
multiplicat, & varietate distinguit tempora: vt non fictis
votis, sed verã rerum expressione, cum Te fortunatissi-
mum, Victorem, Triumphatorem, Pacificatoremq; in-
tuemur, absentibus temporibus intromittamur. Hinc e-
uenit vt SIGISMVNDVS quoq; TERTIVS, Princeps
multis alijs nominibus, eo autem plurimum, immortali-
tatem meritis, quòd Te eadem dignissimum genuerit,
posteritati suæ præsens obuersetur. At Tu complexus om-
nia am-

nia ambitu gloriæ spatia , amplitudinem ipsam modestiâ
cingis, exuberantemq; publicæ felicitatis copiam, & suf-
fecturam affluentis æui vastitati exundationem, continu-
is auges incrementis. Olim Tibi calcata Septemtrionis in
solescentis audacia, elisæ ruentis in exitium Orbis Christi-
ani, Orientis vires, fractus Balthici efferuescentis furor,
plurimum terrarum seruitutem mancipassent: olim Marti
Tuo impar hæc Macedonia non suffecisset, si virtute, po-
tentiâ, fortunâ, magnitudinem metireris: suffecit autem
quia inuisitato gloriæ prodigio, Poloniam famâ Tuâ ex-
tendisti; sic quoq; non regno ambiendus, sed Regnum &
orbem terrarum æquatis cum cœlo magni nominis lateri-
bus ambiturus. Nullius imperij arrogans iactatio, Polo-
nam contemnat exiguitatem; nulla barbararum nationū
insolentia, patere regni atq; Provinciarum limites, arma-
tæ audaciæ cogitet: VLADISLAI Regis gloria, Poloni
Regni limes: cuius etiam terrore, certius quàm aggerum
aut mœniorum complexu cingimur, & potentissimis vndi-
quæ vallati hostibus, nusquam hostes inuenimus. Atque
hæc est singularis illa Tua, nullius inter tot Europæos Prin-
cipes exemplo debita, nullius æquata æmulatione, laus,
& virtus VLADISLAE REX; vno gladij ictu, non rena-
scitura maximorum nostri sæculi monstrorum capita præ-
cidisse, ereptisq; sceleri, & amentia triumphis, spem quo-
quæ vincendi non reliquisse. Plusquam humanâ manu oleam
Iauro Tuæ innexam abundè probas, cùm pondus vi-
rium humano generi graue frangis. Magnum verò fit,
avidū sanguinis ferrum, furentibus hostibus extorsisse; plus
animum, supremum afflictae sortis solatium, vnicum for-
tunæ irritamentum. Sæpè prostratus in terram hostis, vi-
ctoris plantam momordit, & vestigium quod subrueret,
iacendo anre pedes notauit. Sæpè repentinum virentes pal-
mas excussit fulmen, & frontem oculis perduellibus signa-
tam, detracta lauru, ignominia deuictorū oppressit. Dum
cadunt corpora, surgunt iræ, inuocatur malis suis irritata
vltio, donec audacia extorqueat; quod negauit fortuna.

Quem.

Quemadmodum morbi grauitate oppressi, vitæ autē cupidi mortales, neq; naturæ deficientis periculis, neq; consulentium credunt monitis, quin vexationem membrorū iudicent, quod mors est: ita similitudine improbæ contumaciæ durati hostes, virtutem victoris, vicissitudinem fortunæ; victorias, euentus subitos appellant, cumq; se prostratos ac elisos sentiant, cecidisse tantū persuadent. Recipimus ab oculis animorum fidem, affinibus vndequaq; obfessi exitijs, tantòq; magis virtutis Tuæ diuiniorem quam vim admiramur, quia feralibus exercituum & populorum funeribus lauciati aspectus, nusquam à diro fatorū occurso, nisi ad Te conuersi liberantur. Alij bella gerunt, Tu perficis: alij pugnant, Tu vincis: alij victorias ambiūt, Tu triumphas. Illorum terror, aures affligit, Tuus, audaciam sternit; illorum dextræ fortunæ ministræ, Tua cœlestis potestatis particeps; illorum acies in corpora, Tuæ in animos ad solam Tui venerationem surrecturos vibrantur. Procul deinceps, procul à nobis superba fabulosæ veritatis mendacia abeste. Herculea prodigia vltra fabulam non sapiunt. Et vt sapiant, Herculi informes naturæ fætus, VLADISLAO, Hercules & Thesei; Herculi, vnus antri perniciofa bellua, VLADISLAO, Orbis Christiani perniciēs obiecta. En Heroem! sub cuius manu absq; igne & incendijs oppressi fâtalium ceruicū spiritus, in vitales se se ampliùs non animauere motus. Infra eandem iacent gloriam; magni Pompeiorum, Crassorum, Metellorum tituli; quorum victoriæ certitudo extremis debellatorum supplicijs sanciebatur: siue quod inuictum mori, qui se victum difficeretur, ignorarent: siue quòd perdere eos malent, à quibus vinci metuerent. Viuant sanè hostes, sed timeant: viuant, sed addictis mutilatorum regnorum prouincijs seruiant: viuant, sed ignominia suæ infamiam, ad victoris gloriam, patienter ferant. Pande concolores fortunæ Tuæ alas Moschouia Aquila, pete regna, orbē circumuola. Nosceris vbiq; VLADISLAVIANÆ gloriæ serua, & quocunq; volatum protuleris, ignominiosâ damnabe-

159
mnabere notâ. Vbi vires? vbi robur, vbi mentita diuinitatis potestas? Tu illa Iouis laruari satelles? Tu prædæ populorum, perduelli designata voto carnifex? Tu violatorum fœderum infelix auspex? quàm malè furtiuæ conducunt in dignis laudes! Ne non numinis ministra videreris, superbissima fulmina, intra sidera accenderàs; at nunc eorundè malè auspiciis correpta flammis, cadauere regni scelus penderes, nisi vitam à Regis nostri recepisses clementiâ. Tu quoq; Solis in Septentrione Orientis inuidissima æmula, barbara Othomani imperij Luna, excitas tempestatum procellas, Tui àëris peste, lue; Ducesq; vesania inchoatæ præfoca. Discant Abassy, in suam perniciem verti, quicquid contra VLADISLAVM molirentur: discant Regi nostro, non ciuium tantùm, sed & hostium pugnare manus; discant communem eodem Rege auxiliorum consiliorumq; polis & Polonis interuenire societatem. Quos Polonæ subtrahunt, suæ reseruant superi vindictæ. Stupet inanibus deiecta sapius ausis barbaria: & os illud patulum, improbam regnorum voraginem, sub restis ludibrio ac tormento prospectans, sui criminis & corporis pœnis gaudet, improba sceleris author, æquissima vltrix. Illa quoq; Tyranni dextera, in minas primùm amentiâ erecta, ille gladius Christiani cruoris sititor, temerariâ ferociâ, ad commendationem audaciæ pulsatus, intra trepidationem pauentis Domini inclusus, dum Te cogitat, vires non inuenit; dum memorat, aciem perdit. Tamen si verò hæc sub vulgari magnorum operum facie conspecta maximam admirationem meritò inducant: si tamen genuino ferociæ vultu spectanda exhibeantur, in prodigium degenerant. Audiat æternitas! Moscouiam VLADISLAI Regis armis profligatam, integris sanctæ pacis conditionibus fœderatam denuncio: Turciam solâ aduentûs eius famâ, à limitibus Regni, summo cum dedecore reiectam, nec moliri scelus vltra ausam assero, audiat. Illâ enim ferocissimæ nationes aguntur superbiâ vt cæterarum gentium vires facillè præ sua potentia contemnant;

re; sine superiores conueniri cogitationes. Dixeram utique, ante triumphales pedes Tuos, non corpora tantum, verum animos quoque; procidua ueneratione prostratos. Iam nunc quod asserueram specto: iam Diuinam Tibi vim in animos imperium extendendi inesse intueor: quandoquidem ab omni belli metu, publicæ fidei ac potissimum Tuæ Sacramento liberatus, stipatorum cohortibus, & Senatûs potentiâ cinctus, in ipsa imperij sede, in pacis corde, adhuc tamen de Te Dux hostium immanissimus cogitat, adhuc trepidat. nisi fortè, ut sermonem Tuis potius, quam illius moribus conformem, in Tuo nomine, fatalibus oppressus angustijs, respirat. Veritus est nihilominus, ne nisi Tibi placatus è uiuis discederet, ultrici morientem sequereris vindictâ: mutataque contumacis mentis scenâ, ne Perduellem quæres, æternum se Victum est confessus. Intimis procul dubio imperij visceribus hæc vox recepta: cuius grauitatem si vnquam barbaria violare ausa fuerit, magnis viribus opus non erit. Desperatione ducis exanimatâ facilè in triumphorum nouorum fundamenta concidet. Retorquebit etiam oculos in propinquiorem Scythicæ incursionis tempestatem: quæ fata bellorum, humanis rationibus expendentibus, turbatura serenum videbatur: at euentûs argumentis, nubes quædam Martis hostilis erat, auctura interitu, in quem impulsæ properauerat, serenitatem. Dubitari aliquando fortassis poterat, num signis an auspicijs inuictus pugnares? gloriam Tuam an præsentiam fortuna vereretur? Probasti utrumque; abundè, à Moscho-uiticis uictorijs ad Turcicas conuersus: itineribusque belli susceptis, triumphorum emensus spatia. Virtutem in agmine ducebas; fortunam præmiseras. Virtus pugnam moliebatur; fortuna serebat cædes. Virtus, acies & castrenses respectabat labores: fortuna, lauros Emathias frõti necebat, & sacram, cruore Mahometico tingebat, purpuram. Veniebas, & aderas: expectabaris, & inter hostes versabâre: inuocabaris & victor timebâre. Quid igitur consilij fatalibus illis legionibus adfuisse dicam, ut Te pro-
uinci-

uinciarum votis in Lituaniam auocato, limites regni ingē-
 ti exercitu infestos facerent, barbaroq; ausu pacificas Tuæ
 oleæ adreas, corripere tentarent? num deuotæ Polono-
 rum saluti victimæ, gloriam infortunatorum manium à
 tanti victoris nomine quæsiuerunt? an bellorum vices, du-
 bi umq; regnorum vicissitudinem imperio Tuo inferre me-
 ditabantur? Factum, quod euenit plerumq;, vt dum re-
 rum momenta non cognatis ponderibus, sed proprijs li-
 brarent cupiditatibus, pronos in humana pericula fortu-
 næ casus, suâ manu capiti ingererent, suæ sepelirentur mo-
 le audaciæ. Cadant ergò, referantq; non impares priori-
 bus furijs vmbra: hostium VLADISLAI, numerum
 augeri posse, vires non posse. Tam Tibi fortuna constans
 quam virtus. Itaq;, quoties eâ vti statueris, omnia ex voto
 cedunt. Nullus tamen Tibi funditur cruor, nisi cuius co-
 pia, vitale patriæ respirium præfocat: nullum cadit bra-
 chijs caput, nisi quod improbo erectum conatu, fatorum
 Te circumstantium obijcitur custodiæ. Conditur mode-
 stâ vaginâ bellator mucro: sic quoq;, formidandus, & ad
 omnem armorum strepitum expeditus. Intelligent hæc,
 titiones ex ipsis vndis marinis prodigiosè prognati, arden-
 tis bello Orbis Christiani fauillæ, quæsitorem dominiorū
 cupidi, suorum periuri satellites, & pacem à Te impetra-
 tam, & seruent & seruatam gaudeant. Nunquam diu cum
 scelere fortuna retenta: corruisset autem haud dubiè, si ad
 Tuorum armorum experimentum peruenisset. Rerum
 iudicio causam committamus, & veritatem aspectu ex-
 ploremus. Nonne enim sub Tuis Aquilis inuicto specta-
 bantur processisse agmine, virtutum acies? vectigalis glori-
 æ tuæ fides, æterna sacri lateris custos Religio, exploratrix
 fatorum Æquitas, signifer fortitudo; quas deinde paucis
 à Te inflexis gradibus dux præibat Deus. Quam diuersus
 hostilium copiarum aspectus? quantus horror scelerum,
 impietatis, libidinum, crudelitatis, & læsâ summi maiesta-
 te numinis læti periurij. Et quomodo non victor illis cam-
 pis abiturus eras, quibus tanta præsto erant auxilia? An

D certior

certior de euentu belli, cum Ducibus inuictissimis, cum legionibus fidelissimis, cum militibus fortissimis, quam cum Deo in aciem descenderes? Nulla exercitus maiestas, spectaculum augustius, hostibusq; magis timendum exhibitura erat, quam cuius frontem tenuit Deus, latus **VLADISLAVS**. Expectabamus itaque victoriæ certi, dum pugnam decerneres: cum Tu participato vicini Numinis consilio, spes nostras & expectationem, pace supplicantium hostium votis post Prouinciarum restitutionem imperatam concessa, vicisti. Tum verò ipsæ illæ cælestis originis Tuæ cohortes, ab ardore belli, ad Tui admirationem conuersæ, pronas se venerationi dedere. Egit gratias Clementia moderatissimo vitæ humanæ dispensatori: accessit gratulabunda Fortitudo benignissimo inuicti animi domitori: accidit adoratura magnanimitas munificentissimum regnorum largitorem. At publica, & quâ nihil bonis Principibus sanctius, in rem communem Pietas, posteaquàm subditorum commoda, amplissimi regni patrimonio à Te intellexit prælata, æternum Tibi, gloriæ, studiorum nostrorum, votorum, memoriæ, regnum in animis deuouit. Augerem orationem & Zaporouensi bello, ciuilibus an feruilibus furijs in improbam audaciam excitato? eoq; perniciosiore, quòd intra viscera Patriæ immensis rebellium copijs, maximâ mortis contumaciâ transacto; nisi residuus ille populus, per Fortitudinē Tuam, cuius auspicijs arma perfida extorsisti: per Clementiam, quâ, prostrata sceleratorum audaciâ, supplicantiū vitæ ignouisti: ne sæculorum execrationi infamem perduellium nomine obijcerem, deprecaretur. Ignotum nomen orbi cupit, quod Tibi non audiat subditum. Mirum dictu! Eadem illæ acies, eadem corpora, ijdem animi, exigua manu inuicti pro Te, contra hostes steterunt; hostili admissio contra Te crimine, viribus se destitutos, exhaustis etiam copiarum multitudine oppidis & Prouincijs, repererunt. Quærite Poloni, cuius robore infracti, cuius inuicti virtute, immensorum bellorum molem sustinueritis

ritis! VLADISLAI auerso nomine vincuntur, VLA-
DISLAI afflante numine vincunt ciues. Robur, Spiritus,
animus Polonorum VLADISLAVS. Siluit tandē ma-
gnitudine operum Tuorum perculsus Martialis armorum
fragor, laudandi debitum orbis suscepit terrarum. At
nos ad augustam gloriæ Tuæ consortem animo-
rum plausu auertimur.

SERENISSIMÆ
LVDOVICÆ MARIÆ

Noua gloriæ accessione Polonias serenanti.

Pande sinus Augustos Polonia!

*Magnitudinis Tuæ accessionem capere non potes
quin Te excedas.*

Augeris ; non indiga molis , sed fecunda laudum.

Incrementum Regnorum , maiestas Regum.

*Ambiunt gloriæ humeris Principes , quod non
capiunt Principatus.*

Vnus sol tanto orbi , una lux tot sufficit mortalibus.

Sol , lux Poloniæ ,

SERENISSIMA

LVDOVICA MARIA

Tot lucis radij , quot generis , tot generis quot diei.

Securi ab hostibus , amicis beamur.

Deuicto terrore , Amor triumphat.

*Firmioribus , in constantiam fortuna , presidis Res-
publica assurgunt :*

que a multis amantur , quam que timentur.

Hostibus liberi , tutum sed inerme pectus gerunt :

Amici

Amici murus inexpugnabilis.

Salve

*Augusta Purpure Heres!
Alienas Te ne crede terras ingressam,
Tua sunt:*

Et nisi essent;

Fierent, dum Te agnouere.

Patet regni aditus, per Cuius Corda.

*Quidquid Italia, Gallia, Germania, in Tua digni-
tate venerata est;*

Polonia veneratura accumbit:

*Quidquid à felici Imperio meruerunt;
Polonia expectat.*

Nascendi conditio, vitæ tessera.

Natales, fortunæ pedes,

Majorum Tuorum tituli, Heroum orbis compendia.

*Immensa seculorum & terrarum, in nostram fortunã
decora coaluere.*

Presagium firmandæ felicitatis,

*Inuicta cum titulis Augustæ domus in Poloniam
immortalitas.*

Cum

Mantuam, Monsferatum, Niuerniam, Rheteliam,

In mortalis vitæ domicilia

*Ingentes illi Gonsagæ, atq; Lotaringi,
delegissent:*

In Polonia perennare voluerunt.

Alibi merita & dignitatem

Hic fata ipsa Coronarunt.

FELI-

FELICITAS PACIS

A Castrensi tumultu, ad quietis stationem, à limitibus regni pacificatis, ad viscera Reipublicæ & gloriæ tuæ, orationem deduco VLADISLAE Rex. Bella Tua, seculorum miracula; Pax, prodigium censetur. Fœcunda enim malorum nostrorum tempora, in eam cœdium se profudère fertilitatem, vt cõmunia fastidientes mortales fata, mori recusent, perimi gaudeant. At Tu fulmen & sidus Lechiæ, bellis immensis triumphisq; sæcularibus, anni spatio transactis, pacem ex orbe pulsam, in Poloniam aduocasti: Regali eam hospicio & folio dignaturus. Timuisset illa multorum, Tu tantâ confidentiâ se commisit congressui, vt cùm Regalè dextram, augustum fidei pignus porrigeres, ab illius amplexibus se non sineret auelli. Didicit enimverò sæculorum experienciâ: grandius non rarò Principum vitia fecisse Paci periculum, quam bella; hostiumq; intactam telis, aut leuib; sauciam vulneribus, in Regum crudelitate penè expirasse. Cùm puris vulneribus lac flueret nõ cruor, ne lac esse desineret, in alimentum Tyrannidi destinabatur: vt tamen sanguis maneret, crudelitas eo satiata. Optauit Roma irritò voto maxima bella, cum in maxima pace versaretur: bellorum sæuitia, sub pacis nomine, furente. Cùm hostes deessent, libertas, opes, vita ciuium, in hostium numerum relata: pugnatum seruitute, auaritiâ, ferro, ignibus. Vtinam & Tu Romanis felicior fatis, detestatam in exemplis, vitasses in periculis sanguisugæ Pacis rabiem, Polonia. Pudet tandem meminisse Boleslai Audacis, bello fortunatissimi, sceleratissimi pace, inuicti armis, profligati vitijs, vindicis imperij & ciuium sago, pestis & exitij togâ. Hoc bellatore nec Macedoniæ Alexandros, nec Romæ Iulios, Pompeiosq; inuidimus: eodem

E

pacifi-

Pax

95329

pacificatore, Nerones & Caligulas inuocauimus. Diu felix, diuq; bonus princeps; sæculorum Phoenix, naturæ perpetuis labentis ruinis fulcimentum. Mellitum virtutis venenum, felicitas continuata: in Principe, copiâ periculosius. Verùm cur vt de malis Principibus loquar, Optimum taceo? Quamcunq; vocem laus VLADISLAI non occupat, iniuriâ publici desiderij damnatur. Nemo securè decreuerit, hostes Te magis timeant, an colant ciues? Laurum ornēs, an decores oleam gloriosior? Magnus vtroq; , in conspectum Tuorum venis; & neq; vsu cōmunis, neque maiestatis indultæ partitione minor. Nunquam igitur, crede nobis, nunquam oculos in gloriæ Tuæ pompa defixos, auertimus. Triumphus Tui non diurnis, vt illi veteres, terminantur spatijs, non curruum aut equorū præteruehuntur gressu, non auri argentiq; opulentiæ resplendent prædis, non spoliū atq; opum æstimantur pretio. Maiores, quàm vt exigui temporis commendatione crescas: augustior, quàm vt à rebus, quæ a populari iudicio valorem accipiunt, in encomia assurgas. Te igitur animi succolantes Tuorum, supra cæteros Principes euehunt: Te gaudia & plausus vniuersorum antecedunt: Te studia & vota Reipublicæ comitantur. Numerari felicitatis nostræ, Tuæ in nos benignitatis partes nequeunt: vnica tamen & maxima felicitas ab omnibus creditur, VLADISLAO Rege frui, VLADISLAI incolumitate donari, VLADISLAI laudibus voces ac memoriam imbuere. A Te, dicturi de rebus militaribus, exempla summorum Imperatorum desumunt; Tuæ famæ eruditione, ciuiliū operum cultores, optimi Principis imperium instruunt: Tuâ sapientiâ, integritate, maiestate, vniuersi pacis veræ nomen implent. Hoc deniq; sincerâ animorum deuotione sentiunt, hoc asserunt; Æternam Poloniæ felicitatem fore, si æternum à VLADISLAO gubernari mereatur. Vitam igitur quoq; vsu cōmunem, prærogatiuâ mirabilis beneficij non modò gratiorem, sed & diuturniorem facis, posteaquam posteritatis
suau-

suauitate delibuti hominum sensus, satis se vixisse arbitran-
 tur, quantumcunq; sub Te vixerint. Longam vitam non
 curant, qui bonam habent. Non viuere, sed vitã fortuna-
 rē frui, vita est. Bonus itaq; esse non potes, quin omni-
 bus sis. Ius summum moderatione cohibes? omnes liberi
 sumus. Potentiæ satellitio, maiestatem cingis, non ar-
 mas ambitionem? omnes tuti. Auctionem beneficiorum
 pro censu numeras? omnes grati. Fulget sceptrum, non
 fulgurat: imperat potestas, non premit. Virgeor instanti-
 um operum multitudine, neq; rationem sermonis distin-
 guendi reperio. Audio libertatem, Polonæ nobilitatis
 magnificum titulum, auribus insusurrantem: Me VLA-
 DISLAVS adamauit. Audio honores & Magistratus:
 Nos ornauit. Audio legum, & iurium sanctitatem: Nos
 erexit, & roborauit. Audio literas, & literarum cultores:
 Nos facultatibus, iudicio, honestauit, promouit. Fora
 deniq; mænia, vrbes, terræ, Tuis vel amplificatæ ornamē-
 tis, vel munitæ præsijs, in similes laudes, voce, & enco-
 mio ingenti coniurant. Et dicam aliqua, & tacebo plu-
 rima. Dicam, quòd silere nequeam: tacebo, quòd loqui.
 Inter prima benè ac feliciter imperandi præcepta, grauif-
 simum illud semper habitum: exercere imperium, nec
 sentiri, præstare facienda, nec fatigare. Violenta pote-
 stas, ingrata, infida, breuis. Tibi hæc debebatur gloria
 vt Rex esses, nos liberi; liberi essemus, & à Te regeremur.
 Quod quidem gloriosius iure meritò censendum ijs subdi-
 tis, & liberis, quos magnum libertatis nomen, à cætero-
 rum regnorum conditione secernit. Semper Poloni suis
 Principibus obtemperare prompti, nescio an vlli libentius
 obsecuti, quàm Tibi. Omnium in Te vnum Regem con-
 cordia suffragia consenserunt, omnium conspirauerunt ob-
 sequia. Imperas vt Princeps, prouides, vt Parens, gu-
 bernas vt lex; dignissimus summo solio, remotissimus li-
 bertatis contemptu. Ostendisti multorum sæculorū com-
 mendatione, Tuotamen potissimum vsu, probatam vni-
 uersis regnandi regulam. Nullius imperij statum optimo
 Prin-

Principi, non esse optimum: & neq; Imperatori bono, grauem esse subditorum libertatem; neq; libertati subditorū, Imperatorem bonum. Quanquam vnus plurimum possis, plurimumq; pro nostris commodis agas; omnium studiis, ac iudicijs res perfici censentur: pulcherrimā libertate, in qua nulli à Principe dissentire licet, quia nec Principi à Republica. Vna mens Tua omnibus est, quā regantur; omnium Tibi Cor, quo vtilitates vniuersorum, completaris. Ne affectus per multos diuidas, in omnibus Rempublicam amas. Nusquam igitur Nobilitas illa aurea, illaq;

Toto pretiosior auro

Libertas, se magis auream sensit; quā cū in Tuo vertice atq; manu aurum imperiale effulsit. Ita curas publicas cum diademate assumpsisti; vt nos curis Tuis coronares: ita ad dexteram Tuam nobile potestatis insigne admisisisti; vt foueres, non stringeres obedientiam. Quid quod commune Tibi legum vinculum facis, viuendi imperandiq; ex publico bono rationibus, Tibi a Te præscriptis? Quā diuersa, hac virtute, in vnum coeunt? suprema potestas, & maiestas, ad legum obseruantiam sponte inclinata. Quā delectat frequenti conuentu Tuos ambire aspectus? stupere Regem in solio, legem in fastigio; illum omnibus maiorem, hanc, quia vis, Te altiorem. Intellego, quam meritò admiremur in eo culmine præfixos iustitiæ codices, in quo locari solitum non ignoramus gladiū: in ea lateris parte constitutā æquitatē, quā ex Principum consuetudine obtinere consuevit summum ius, & affecla juris summi, summa iniuria. Habent Principes propositam imperandi rationem, quā mereantur felicitatem. Hominibus præsent, subsint legibus. Omnia sibi licere intelligant, plus legi. Æterna quædam ac immutabilis Mens Lex est; quā cū Tuam potestatem circumscribis, nonne incertas sentiendi, dissentiendiq; rationes, perenniū consiliorum constantiā solidas? Pareatur quoq; libentius, tanto parendi exemplo, & seruata legum à Principibus institutione, Principum assuefcitur à subditis imperio. Eiusdem in

dem in Rempublicam Tui animi eximium argumentum illi publicarum dignitatum iudicio, proximè Tuæ Maiestati admoti; qui libertati, impenso sanguine, aut difficilimis laboribus, pretium fecissent. Quamquam enim, grandibus parentum studiis, parta decora, solam posterorum æstimationem ad perennandum requirant, euenit tamen plurimùm, vt quæ solius fortunæ munera putantur, neglectu vilescant. Magnum rerum pondus, affusus frontis propriæ sudor: magna libertatis in dignitate tuendæ commendatio, meriti titulus. Honor, publicæ salutis onus, regnorum decus, virtutis census. Recedat igitur domesticis emollita blandimentis ignauia, recedat infamibus innutritum tenebris otium, recedat pretiosis stipata vitijs ambitio: accedat autem forritudo, accedat solertia, accedat salutarium consiliorum capax animus. His suffragijs, ascendantur curules, capeffuntur falces, constat potestas iuridicendi, æquissimo ac maximo virtutum iudice VLADISLAO. Eosdem ille amat comites honorum, quos laborum socios probauit. Benè castra in curiam transeunt; vt curia quoq; fatis publicis id postulantibus castra sequatur; & Mars Lechicus quiescat, non exarmetur. Digna capita coli, quæ depressam patriæ fortunam erexere: dignæ manus ornari, quæ purpuræ ruborem largo hostium cruore auxerunt: digna pectora adorari, quibus Respublica tuò incubuit. Mars Rex, Martius Senatus; Maximus omnium, calcatis barbarorum tumulis Rex; maior ceteris, substratis eorundem cadaueribus Senatus. Sequamini animum oculi. Nondum se totâ maiestate spectandam dedit, augusta honorum amplitudo. Sunt, sunt quorum sapientibus consiliis, tantùm Respublica debet, quantum aliorum cruentis; tantùmq; quantum armis: imò ad quos armorum, & victoriarum referat felicitatem. Aduersa, resistendo superamus; secundis, securi obruimur; ibi fugiuntur, hic amantur pericula. Magna pars felicitatis est; fatum suum, antequam irrueret deprehendisse, dedisse fortunæ verba, opposuisse robur, nec inultum, aut

F imbel-

imbellem cadere potuisse, at fortunâ sine sensu nocente, præsidijs spoliari, prostitui absq; remedio casibus quiescētem, & præstigijs prosperitatis sopitum extremis periculis circumueniri; hæc demum magnæ felicitatis, maxima infelicitas meritò censenda. Parum interest lauro, an oleâ eius patriæ ciuis coronetur, quæ bellorum iuxta ac pacis artibus illustris, manu capitis, mente corporis tuetur integritatem. Fortunatam virtutem, quæ summi Regis vicina solio, eiusdem iudicio crescit. Sibi imputet, quicumq; obscurus iacet; promptus atque vnus ad honores accessus, virtutem parem dignitati, VLADISLAO spectandam obtulisse. Huius REGVM DIGNISSIMVS vocibus intendit; cum hâc quotidie de ciuibus deliberat; eius consilium sequitur, eius suffragijs, dignitates tam magnificè impendit: quàm liberaliter supplicum, & fortunæ indigorum supplicationibus largitur clementiam. Hominibus præesse, non satis existimat; nisi eorundem interueniat necessitatibus; quantumque priuatis eminent dignitate; tantùm quoque benignitate præstet. Ades fortuna! adeste Cœlites! Fortunæ munus esto, paria beneficijs excitare animi grati studia, congregare omnium cultum, inuocare sæculorum fidem, testari suam in agendis VLADISLAI munificentia gratias inopiam: cœlitum æmulam in terris agnoscere virtutem, meritas promere laudes, amplissimam rependere liberalitatem. Quis vnquam Regalem accessit fortunam, vt in suam non incideret? quis inuocauit beneficentiam, vt vota plena non referret? Tanto interuallo, prosperitas ab hominibus separatur; quanto homines, à Tui aditu omnibus prompto, diuiduntur. Scis, quæ sint Principum veræ, germanæq; opes, quod auri pretium, quis opulentia thesaurus. Ærarium diues ære, destitutum ciuium affectu; pretiosa ex Tuo sensu Regum egestas; animorum ex calamitate subleuatorum percepti census, perennisq; beneuolentiæ, atq; prompta pensio, Principe Domino, dignum tributum. Neq; verò quidpiam in rebus humanis interuenit; quod Principes à priuatorum

rum fortunâ, tam gloriosis argumentis excipiat: quàm splendor munificentia. Cætera mortalibus communia sunt; aut excellunt quidem, non excedunt conditionis æqualitatem: dare autem fortunam alteri, imò reddere hominem sibi, illius quæ nos nobis dedit, est potentia. Præesse hominibus, plurimjs contigit; imperare fati, & sceptri potestatem ad iniuriarum humanæ vitæ securitatē cohibendam extendere, Tibi similibus. Similibus dico? Quis verò ille tam sublimibus spectandus meritis, tam altè supra cæteros euectus, tam pius Deo, qui in Tui comparationem descendat? Non censeo nomina, ne censuram incurram sæculorum. Grande securæ ætati elaborasti negotium, munificentia Tuæ æmulationem. Indignabuntur, tot annalium encomijs celebrari diurnam Vespasiani beneficentiam, cum integras mortalium ætates Tuis inclusas conspexerint beneficijs. Ne tamen diu quærant laudis similitudinem, respicient è propinquo Dunam, Chrononem, Viliam, sublatis oneribus tributorum, ingentibus se vorticibus, hoc est Tuæ liberalitati paribus, in mare præcipitantia flumina. Loquentur publica beneficentiæ exempla propriatis, iidemq; amnes nostris commodis, Tuis laudibus implebuntur. Horum littoribus egea subsidi-orum, diues animi militaris virtus, Tuorum interuentus præmiorum refiget: his portibus, naufraga impensis publicæ necessitati patrimonijs multorum fortuna, liberalitatis oblata trophæa statuet: huic aquarum perpetuo decursui, orbatæ viris matronæ, natis matres, tum facultatum à Te impensarum largis solatæ auxiliis, gratas ad Tui memoriam lacrymas, pro tristibus affundent. Neq; per confinia aquarū sparsus puluis, inscriptum carmen non diu ferret: Marmor sit de puluere, in quo scribit gratitudo. Quod si ad solem, clarissimum liberalium Principum simulacrum conuersi, Te in ejus sparsa per terrarum spatia luce, suspicere voluerint: pauciora in eo legent lucis nomina, quàm a Te proficiscantur munera beneficentiæ. Quanquã enim benignissimum in humanum genus sidus, nunquam se ita
terris

terris subtrahat; quin aliquem spargat diem: contrahit tamen non raro splendorem, grauiq; umbrarum tristium contumaciâ, vota supplicantium diu fatigat. Tui vultus benignissimi gloriosus fulgor perpetuò idem, perpetuò in nubis, eâdem semper lætitiæ promptitudine gaudet, & Tuos exhilarat. Nam tum quoq;, cum aut publicæ rei autoritate, beneficio præstando intercedente, aut petentium indignitate vocem vt non exaudiatur deprimente, aut iusto indignationis merito affectus propensionem cohibente, invitam aliquibus negare cogeris manum; impendere consueuisti, amænissimo vultu, animum: vt cum alij docent, discant alij; nos absq; ostentationis cōmento, neminem à Principis vultu tristem abire, experiamur. Hac ratione, muneris subtraxisse gratiam, est liberaliter impendisse. Multum dedit, qui pro contemptu, æstimationis suffragium; pro ira, humanitatis obtulit significationem. Nemo non ditior à Tuo conspectu recedit, nemo non felicior. Magnus est bonæ spei prouentus, & diues census clementiæ, ac propensionis Regiæ solatium. Quid quòd temporum moras, magnitudine pensas beneuolentiæ? quòd expectationis tædio, recordationis interponis humanitatem? quòd obices votorum obtinendorum, Tua amoues curâ, studio, maiestatis autoritate. Tot boni Superi in vno beneficio beneficia! tot in gratiâ, gratiæ! Scribatur verò liberalitati proximum & illud munificæ iustitiæ genus, quo auaritiâ rapinis, rapinas iniuriarum securitate, donaturus iuribus vigorem, hominibus fortunam exuisti. Cum enim improba nocendi cupido, temporum publicis iudicijs destinatorum breuitate intercipi non posset, & fallacium artium scelerato textu ingenium cum crimine inultum sæpè ostentaret; alibi iudiciorum, legibus æquissimis auxisti spatium; causarum alibi vagos, certis sanctissimisq; rationibus circumscripsisti errores. Simul igitur & euadendi meritas pœnas, necessitate quæstionum iudicialium spes elisa; & illudendæ dilatione iustitiæ, audacia effracta. Indignum Tibi vt erat visum, calami-

lamitosâ aliquorum potentiâ, infirmiore[m] ita vexari egestatem: vt fessa primum, multitudine subselliorum, tum causarum alienarum interuentu suis ordinibus exclusa, cedere afflictâ cogeretur; ne in se corrueret, consumptis diuturnitate viribus. Primus dicere causam cogitur, qui primus inferre ausus iniuriam: quod distingui in foro iustitiæ honoribus, amicitia, opibus non possent; qui criminibus se æquassent. Iudicibus hæcenus scelerum vindicta commissa; nunc suos, ipsa scelera, authores accusant, condemnant. Licebit tandem miseris, suæ fortunæ vultu in publico conspici: quod sæpè negari, miserri-mû erat. Licebit afflictis, commodatis Tuæ clementiæ humeris iacentes fortunas attollere: quæ in desperationem proiectæ, situ & squallore conficiebantur. Conuersa instrumenta audaciæ, insupplia; & temporum iniuriæ, temporum beneficiis sarcitæ. Promptitudo peccandi, primum peccati tormentum. Non iam rei arbitrium, causa; sed causæ imperium, reus ad Tribunal sequitur: neque cum vocem debilitauerit expectationis fastidium; sed cum veritas roborauerit, loquitur innocentia. Crescebat impetus criminum, spe licentiæ diuturnioris: pœna factum consequens, umbra vindex scelerum, dum minatur, deterret à crimine. Nullis quidem temporibus publicum Polonia asyllum improbis præbuit: dictæ leges, antequam conderentur: tum conditæ, publica priuataq; officia, æquissimis iuribus distinxerunt, affligerunt vitia pœnis; iudices causis, sapientissima præscripta iudicibus, addixerunt: plus tamen valet ingenio improbitas, quam vt tota simul deprehendatur. Cælo etiam iudice, nouæ criminum continuoq; nascenti industriæ, vetus pœnarum & simplex non sufficit disciplina. Memorem ne verò alias sanctissimas leges, non in nos tantummodo, verum in omnem posteritatem beneficas? reuocem ne ordinis Equestris dignitatem gloriosissimis iudiciis amplificatam? prouinciarum ac populorum concordiam, stabilibus limitum fœderibus roboratam? templorum atq; sacrorum cœtuum

G

securi-

securitatem maximâ fide munitam; amplitudinem, magnificis prærogatiuarum æterno iure concessarum impensis auctam? Fortunatam te Polonia tuâ pace, quia VLADISLAVO Pacificatore. An pacem amem, nisi talem? aut talem sperem, nisi sub Rege tali? Magnum est nomen Pacis Publicæ; neq; solum hostium impetum, finium pericula, prouinciarum terrorem, arma, pugnas, cædes à Republica excludit: verum mutuam ciuium securitatem, vrbium concordiam, legum vigorem, Magistratuum vigilantiam, Principis innocentiam, æquitatem, iustitiam, gloriæ luxu sinu ambit. Hac ego pace, te felicem, ô Patria gaudeo: huius autorem VLADISLAVM, quo virtutum titulo ex merito consalutem, non inuenio. Suggere, sed parem: sed tantum, quantum est nomen VLADISLAI. Præteritam ætatem consulis? Alia pars æui, vnum *Probi* nomen encomio suo suffecisse gloriabitur: alia, *Pij* sese ostentabit conspicuam commendatione: *Iusti* encomiû, alia in suas laudes deriuabit. Hæc cum audiueris, cum collegeris; maior omnibus, & sibi soli par spectabitur VLADISLAVS. Tantum cæteris ille eminent, vt gloriosissimum maximarum virtutum nomen, priuatum censei possit, nisi dicatur esse VLADISLAI. Amo præ cæteris ingenium Romæ, quod vt Traianum vocaret, Optimum dixit: dicere tamen, quod amo, non possum; propter tituli supremam dignitatem, fraudibus adulationis, corruptam. Adij gloriosam illam vetustatem, patuerunt Principis cubilia, admissus sum ad præsentia vsus, atque (pro pudor!) Imperatorem summis laudibus stipatum, titulo Optimi proiecto, assumpta pessimi crudelitate, ciuium occisorum corpora labentem conspexi. Didici postremo fideli annalium narratione, impiissimum diuinitatis affectatorem, specie quadam eminentis virtutis, Romanas ambiisse laudes, ignarum magnarum virtutum nominibus non tegi, sed prodi vitia. Tibi igitur Tu comparandus REGVM GLORIOSISSIME, cuius solo nomine audito, erigimur animis, admiratione, spe: neq; tamen vniuersam

uersam gloriae complectimur Maiestatem. Nunc igitur
 demum, rerum felicissimo magisterio, disco; quid sit quod
 cum longe plura, quam ulli in antecessum Reges, factis
 Tuis impleueris historiarum ac eloquentiae monumenta;
 cumque clarissimorum diuersissimorumque scriptorum fati-
 gaueris laudibus ingenia: perpetua tamen literarum eru-
 dito cultui superueniat materies, & saeculum Tuum, saecu-
 lum Tuorum audiat Oratorum. Nascuntur, tanquam
 sub palma, fertiles meritis libri: nec sistere a laudibus pos-
 sunt, cum merita sequuntur stilo, semper tamen tardiore.
 Sola deterret a dicendo rerum maiestas, frequensque illa, &
 candida de Te loquentium confessio. Non sumus dicen-
 do, ferendo non sumus. Quantum alius in sermonem pro-
 duxerit; tantum restare alius inuenit, narraturo VLADI-
 SLAVM. Eloquens sibi videtur, qui nominis proferre au-
 det dignitatem: estque, qui potest. Desinit esse vox bar-
 bara, summo ornata encomiorum titulo: desinit videri e-
 xilis, compendio gloriae & uirtutis occupata, VLADI-
 SLAO. Et multi quidem, toti se substraturi maieitati,
 Atlantico robore firmantur: non pauci infantiam virium,
 beato exercent onere: utrique felices, quia Tibi grati; illi,
 adulta firmitate facundiae; hi studioso affectu. Amas enim
 bonas literas, quia bonae sunt: amas, quia magnorum ope-
 rum suscepta confidentia commendatae. Gaudet classi-
 cis fama, impleri orbem, animi conscia virtus; certissimis-
 que immortalitatis praconibus, committere nomen, non
 dubitat. Quod si intima sacri pectoris Tui promere dare-
 tur, atque ararium opulentissimum, cum amoeniorum, tum
 seueriorum scientiarum introspectere: dicerem quod res est,
 & ad fidei meae testimonium, uniuersorum confessionem,
 inuocarem. Amas literas, quia pars Tui sunt: amas, quia
 in ijs, quanquam aliud agentibus, Te semper intueris. Quid
 enim? Maximum illae Orbis atque siderum aeternumque
 numen loquuntur? Tua, rerum Diuinarum cognitione,
 ac ipso Deo facta mens, se è vicino spectandam exhibet.
 Abditas naturae causas ingenio vestigant? Tuus ingens ani-
 mus,

mus, arcanis vniuersi motibus assistens, admirandum se
præsentat. Verborum cultum sententiarum grauitati ad
dictionis commendationem illigant? Tu, vitam animum-
que eloquio ministras. In tota deniq; heroum expressus
spectaris antiquitate: & tota in Te, summæ virtutis, sum-
mæ fortitudinis, summæ sapientiæ maiestate effulta, spe-
ctatur antiquitas. Collegisti, intra gloriam Principis, de-
cora orbis, **REX ARMORVM & LITERARVM MA-
XIME**: nec aliquid superest, quo Magni Principes dici
potuerint, aut deinceps possint; quod, in Tuxæ fulcra ma-
gnitudinis, non subiecisses. Crescunt itaq; Tua magni-
tudine adiutæ literæ, autoritate, æstimatione, patrocini-
o. Quàm ingens illis bonorum cumulus accessit; cum
Moschouiam deuictam post se trahens, ad Academicum
puluerem, de curru triumphali, & maiestate descenditi:
permiscuisti augustam sapientiam Principis, Doctorum
confessui & colloquio: sceptrum ad pedes, ante quos recē-
ti iacebat prostrata cadauere barbaria demissum, erigi
imperasti: Sapientiæ postremò Theologicæ candidatum,
& in vno omnes, annulo regię manus oblato, coronasti.
Vidimus illo die Herculem triumphatorem, Apollinis sa-
crario, stupore omnium, se se inferrentem: vidimus pro-
uinciarum deuictarum trophæa, in Musarum ædibus sa-
crata: vidimus, & fastos felicitatis inusitatæ, nouo hoc be-
neficentiæ munere inchoaturi, Academiam Vlnensem
perenne **VLADISLAI** Regis Capitolium diximus: cui
semel triumphalis Imperator inuectus, æternum inter
memoriæ & gratiarum eruditionem triumphabis. Auxisti
magnitudinem iudicij, præsidiorum cumulatâ accessione;
Academicarum controuersiarum prærogatiuâ, ad Tuum
Tribunal aduocatâ. At cum subleuares afflictam causa-
rum autoritatem, oppressisti nostram gratitudinem. Ego
verò, cum sub felici pondere ruo, omnem posteritatem ad
Tui **VLADISLAE** Rex cultum mecum aduoluo. Iacebo
viuum ante pedes æterni beneficij monumentum: & pe-
renni, animi proiecti tumulto, debitum literarum sæculis
testa-

testabor. Cognoscat suæ pacis fælicitatem ab hoc aspe-
ctu Polonia, ad eius prosperitatem augendam; virtus &
literæ imperio Tuo coniurarunt.

S E R E N I S S I M Æ
L V D O V I C Æ M A R I Æ

Magnarum virtutum coniunctione Felicita-
tem publicam augenti.

Virtutum nexus, laudum neruus,

In Principibus

Publicæ prosperitatis robur, & catena.

Magna in fundamenta lætitiæ, magnæ fortune munera

Posuimus,

Ædificium meritorum, gaudiorum molem auget.

Gaudemus TERRARVM PRINCIPES nubere,

PRINCIPES VIRTVTVM

nubere magis gaudeamus.

En Purpuram

S E R E N I S S I M Æ L V D O V I C Æ !

*Textus hic non artis, sed virtutis, rubor non coloris,
sed animi.*

Vniuersum laudum miremur apparatus:

*Vna, in Regina spirat vultu, loquitur ore, residet
pectore, eminet maiestate, VIRTVS.*

Quisquis cælum inspexit humanam non dicit.

G O N Z A G A N A est,

H

Et

Et

LVDOVICI in LVDOVICA.

Ludit concors nominis & sanguinis per merita barmo-
nia, nec fallit.

Cælis accepimus

LVDOVICAM.

Habemus, quibus muneremus superos, & muneremur
a superis,

In throno virtutes.

Quanquam

Tam que ab alto venit, propria

SERENISSIMÆ LVDOVICÆ

Gloria est,

Ut Patria quoq; censeatur.

Ne ambigeremus;

Cælestium satellitio Alitum adest comitata :

Nam succollatorum officium,

Non aquilis gentilitiis, sed fatis imperatum.

Eodem & L J L F A Principis creuere campo,

quo Jouis educata ministra.

Cælo trahunt colorem, solum recreaturum:

Floribus, terre beantur; radicem, polus retinet.

O fecunda bonis secula!

Quorum exuberante opulentiâ, Regalis horti ad in-
crementa felicitatis funditur fecunditas.

Colliget Pax beata,

& fer-

265
Et fertilem prosperitatis sinum, noua explebit copia.
Flores alij, in aduentu Principum serunt;
ut in laudes succrescant:
nos colligimus; ut maturâ ditemur gloria.

Regnabit VLADISLAVS & LVDO-
VICA

geminata altiùs surget, VIRTVS.
VIRTVTVM NODVS & THRONVS,
SCIRPVS LJLJATVS.

SECVRITAS PACIS

JLLÉ demum prudens nauis guber-
nator, jure merito audit; qui non in-
ter irati tantummodo maris procel-
las, ratem fluctuum sæuientium fu-
rori subducere nouit: verùm etiam
in maxima cœlorum atq; Oceani
tranquillitate, in aduentantia peri-
cula nauigat circumspectus. Vincere luctâ fortunam, ma-
gnarum virium laus est, ingenio, magnæ sapientiæ: præ-
uenisse autem ne auderet sæuire, an fregisse ut pæniteret
ausam, gloriosius sit censendum, non decerno. Constans
est, imposita humanæ necessitatis inconstantia: prosperis
atque aduersis temporum fata necti, mutari cum sole lu-
cem, cum luce dies, cum diebus serenum. Magna prin-
cipia, paruis euentibus; exiles rerum ortus, ingentibus ter-
minari incrementis. Latent occulta bonorum malorumq;
intra nos semina, nec facilè deprehenduntur, quam erumpant.

pant. Vultus, fortunæ benè datur, malè manus & pedes. Scopulus fatorum, securitas in aduersa expedita. Sapientissimi scientiarum & regnorum imperatores, nauim quandam ingentem Rempublicam, nauclerum Principè, remorum custodes senatum, vela, subitos rerum euentus edixere: & posteaquam tempestatibus, bella; tranquillo mari, pacem, comparassent: hostilem impetum, diurnumq; armorum silentium, ex æquo rebus gerendis metuum, decreuerunt. Magnum belli pretium pax: nisi eodem pericula emerentur. Incubuit altissimo vulnere ad Cannas Roma, sensit casum, & erecta orbis victoriis, ac triumphis suffecit: mox eadem sub blandientis pacis manu grandi absq; sensu fato oppressa. Hæc cum loquor, fatum Patriæ carissimæ animis atq; oculis obuersatur, suauissimæ pacis longa quiete fortunatum, incerto tantæ felicitatis exitu pauidum. Magnum nescio quid ô Poloni fortuna molitur, timendum tamen nihil est, quam diu gladium, aut sceptrum pauet VLADISLAI. Diurnæ pacis amor, fortes armorum curas, animis arcet: cogitat pro nobis VLADISLAVS. Ardorem Martium iuuentutis, frigidâ lenociniorum domesticorum perfundit: animat vniuersos VLADISLAVS. VLADISLAI cura omnium tutela, VLADISLAI spiritus, omnium vita. Quid agis Regiæ publicæ rei amor, aut quid ab ea, pro tantis curarum beneficiis, requiris? Petit ingentibus olim fessa bellis, beatum gremij Tui amplexum; benignissimè impendis. Quiescit afflantibus perpetuæ pacis Fauoniis sopita; continuo excubas. Terretur sollicitis obscurantium è longinquo umbrarum sceptris, fortissimè depellis. Teneant adhuc, recordationis oblequio adiutæ aures, CASIMIRI Regis vocem: gloriantis, se in cuiuslibet subditi sinu somnum absq; formidine capturum. Plena conscientia meritorum vox: tandem à Te victa; dum & Principis gremium sinus Reipublicæ, & Reipublicæ sinus, Principis gremium est. Aucta fortuna, non mutata. Dum Principi se Respublica tuè committit; Princeps Respublica susce-

susceptam fide & felicitate sæculis admiranda fouet, amor
 mutuus se inuicem approbat. Quis autem hic pulcherrimarum
 curarum Tuarum indefatigabilis vigor? Quis magnanimi pectoris
 ardor? quæ flamma cœlestium ignium æmula aut filia? Non Te
 ingens grauissimorum negotiorum moles, non tædiû temporis, aut
 Tui sacratissimi palatii perennis hospes maiestas, a nobis auertit?
 non liberalis fortunæ Regiæ magnificentia, pretium minorum animarum,
 pensione vili corrumpit. Serenitatem populis daturus, in
 publicum prodis? deducit Te Respublica. eandem continuaturus,
 solium ascendis? assidet comes Respublica. Illa tecum perennium
 commodorum consilia inuenit: illa è Regali specula, in omnes
 partes intenta, motus hostium amicorumq; prospicit: illa Tuorum
 arcanorum particeps, Tuorum propositorum autor, Tuorum factorum
 magnificentissima imago. Ingens in vno pectore Senatus, Rex,
 & Respublica; idemq; hiddissimus. Nulla in hac, vnus & omnium
 deliberatione dissensio intercedit: nunquã Principis alia, alia
 Reipublicæ vox auditur. Idem vtriq; animus, idem sensus. Nam
 Princeps priuatis deditus, domum ex regno facit; & dominus
 terrarum, vnus loci fit homo. Exulat igitur à Regis nostri non
 modò animo, verùm etiam auribus, assentatrix illa ignauix oratio.
 Dimitte tantisper Rempublicam, da Te Tibi, vt Tuus sis, & non
 aliorum. Contraria ratio studiorum, languorem cogitationum
 procul arceat: atq; tum se Maiestas suâ digna gerere existimat;
 cùm digna Republica gesserit. Alienum ab eo est, quod ad solum
 refertur, cùm ad omnes pertinere debuisset. Publicis vtilitatibus
 omnia metitur, publicâ gaudet quiete, publicis laboribus se se
 vegetat, ac recreatur. Cœlestis hi mores genij. Cùm tellus
 sæcunda feminum parens; & quicquid tellure proditur, interstitio
 laboris, vires restauret: sidera, perpetuo cursu gaudent.
 Quanta igitur, in cæteris quoq; VLADISLAI & cœlorum, similitudo?
 Quemadmodum pulcherrimum illud solis, lunæ, minorumq; siderum
 domicilium, secundo ter-

do terris impetu, continuo orbem suum obit, vt provideat; ita VLADISLAVS suum. Nulla parte regni tam late prouinciæ protenduntur, vt ultra VLADISLAI prouidentiam, progrediantur. Orientem Maestate, splendore, occidentis Phoebi regiones occupauit: vt quoties ille exoriens Poloniam respiceret; alterius, quàm tanti Principis, purpuram primis luminis sui radiis accendi ingemisceret: & quoties hic solem ad tenebras deduceret; Regis nostri nunquam occidentem gloriam miraretur. Nullæ itaq; molitiones hostium, contra Poloniam susceptæ; quin ab hoc sole deprehēderētur: nulla vis, tam occultè parata, quin per eundem innotesceret: nulla industria cogitationum, tanto conscientia munita secreto, quin prodita confutaretur. Satis veteres Ægyptij, Regum officium se expressisse existimauère, si sceptris oculos præfigerent: ne quicquam ad dexteræ contactum inexploratū admitterent. Latissimè VLADISLAI refusum lumen, non sceptri sed vniuersi imperij, verticem obtinuit: ne, aut populorum subditorum ditiones sui copiam desiderarent; aut erigeret hostilis furor in audaciam palpebras quin adureretur. Quis credat, minacem armorum sanguine Christiano perpolitorem, fulgorem, confinia Poloniæ perstricturum non fuisse, nisi cum fulguraret Constantinopoli, moneret VLADISLAVS in Polonia. Quis ambigat tectas perfido colore alitis iras, longo odio, terrarumq; perditarum dolore, in subitum erupturas impetum, nisi cum fastuoso volatu cogitationum, in altum enitetur; propinquam dispensatrici factorum sapientiæ, Regis nostri prouidentiam conspexisset. Deprehensa & in Baltico, emergere vndis monstra, fluctus à littore Polono reiectos auidius haurientia, verum excitatâ regijs monitis, ciuium præparatione; alio auersa. Parcite igitur sidera! iniuria à vero sermone, nec inuidiosâ comparatione, sed verâ rerum æmulatione, nulla venit. Habitat intra nos quædam magna vis, non numinis quidē, illius tamen hominis, cum quo singula vestra, in homines eorumq; sedes bene.

beneficia, partiri sit necesse. Non perpes ille cœlorum error, non latens beneficentissimorum influxuum liberalitas, non amicus naturæ solis calor, vestræ magis, quam VLADISLAI debetur benignitati. Si de distis, quod meteremus: vt meteremus, fecit VLADISLAVS. Si promouistis recepta semina: promotâ fouit VLADISLAVS. Rependit & agris annuam munificentiam, tot annorum procuratâ conseruatâq; fertilitate. Accepit tellus, quod daret: & beneficio ad beneficium, est prouocata. Iam verò, vt constantem æternumq; hunc felicitatis faceret reditum, quantas impendit, cum facultatibus curas? cùm vicina hostili furori prouinciarum vrbiumque latera; veteribus instauratis, excitatis recentibus murorū vallorumq; præfidiis, perenni veluti roboris sui complexu cingeret. Surgunt ingentes propèrato opere, ac velut suâ sponte moles: prodeunt ex imis terrarum visceribus promptiora tanto imperio, quàm Orphæi cantibus, parere saxa: coguntur perfidis famulatæ vestigiis, in fidei tutelâ, glebæ. Orator sum, non censor operum: numerum negligam; vt me impendam gloriæ. Rapit magnitudine ac pulchritudine singulari spectaculi, ingens ille furoris Moschouitici scopulus, immortale gloriæ Tuæ monimentum Smolenscum: cuius annua oppugnatio, cùm multorum supra centum millium, hostilis exercitus impetum, irrito conatu fatigasset; tandemq; ruinas, machinis subterraneis admotis, edidisset; primùm ipsis ruinis se in hoste præcipitantibus, pericula nostra pro Te pugnarunt; tùm instauratis ruinarum spatiis, spes hostiles, casu illo terræ alissæ, robustissimo surgentium munitionum vestigio, obritæ sunt. Quod etiam illud æmulo robore consurgens, eâdem in arce, spectatur victoriarum trophœum? Agnosco SIGISMVNDI Tertij Inuidiissimi Parentis Tui opus, agnosco non tam recordatione facti, quàm similitudine gloriæ. Audio etiam à spectantium auiditate, communi famæ voce, quæri? fortiusne ille, & felicius, arcem totius Moschouia viribus defensam. expugnauerit: an Tu
oppu-

oppugnatam defenderis, expugnaturus; si SIGISMUNDUM temporibus præuertisses: vt ille quoq; defensurus; si pro Te in acie steterisset. Diffiteri tamen nequeo, & Te in illo, & illum in Te vicisse: vtrumq; simul triumphasse, vtrumq; simul æternum triumphaturum. Discit gemino, Magni Parentis Magniq; Filij documento, rudis barbaria, nec munitionibus inclusam, nec orbis viribus succinctam perfidiam, tutam esse: eadem mœnia, quæ pro perfidia pugnare iussa corruerant, pro fide SIGISMUNDI immota steterisse: & quæ contra perfidiam, indignatione sceleris, se se commouerant, ad fidei VLADISLAVIANÆ præfidia, nouo speciosioreq; ambitu, conuenisse. Amoris hoc pariter Tui, atq; fortitudinis exemplum. Vt æternum nos tuereris, inexpugnabile gloriæ Tuæ, & terroris vallum, hostibus obiecisti. Moneo etiam atq; etiam Barbaros, ne tantum furori, ne amentia, ne sceleri vquam indulgeant: vt iuratæ pacis sacratissima vincula perfringere, bellaq; semper sibi infausta, suscitare audeant. Quod si vesaniam pro ratione secuti, arma aliquando assumpserint: intelligant alium amentia euentum, sperari non posse; quàm exitium, aut quæsitam lacrymis, turpiq; deditioe, a VLADISLAO misericordiam. Qualem Te tunc illi e Smolenscensis arcis culmine ridentem vanos impetus suspicient? quanto in eos post fata horrore, cedente diuinæ vi ipso murorum ambitu, proueheris? quantis stragibus, fugaces Aquilas, a Tuorum pernicie, ad cædes ac interitum ages? Occurres primus vbiq; quem admodum facere consueueras: immittes obsistentibus acies, augebis pugnantium timorem, sequeris cedentes victoriæ stupore: donec non camporum tantum, verum aeris liberi vsu negato, subterraneis foueis, horridis cognatisq; veterum manium sepulchris, eos concludas. Conspexisse recenter fatum suum visus, Magni Ducis Moschoiæ cum summa legationis autoritate interpret, arcemque suspectans, altis gemitibus a posteritate sua quæsiuisse: num aliquando in spem tam ingentem assurgere posset; quâ

quâ arcem complecteretur? Desperavit cum de ipsarum cogitationum dubitaret fiducia: cum verò suspiria promeret, fatalibus suæ genti Smolensciani cœli auris afflatus, ne terrore expiraret, totius Moschouix suspiravit anhelitu. Gaudent, & cæteræ arces eadem Tuâ benignitate; aliæ autem expectant, Tam certa sunt, quæ promittis; vt, promittendo, præstes. Quam verò se munitos, quam felices Tuis auspiciis limites Poloni, qua parte Valachicis insidiis totiusq; orientis furori patebant, lætantur. Deductæ in agros perpetuis barbarorum incursionibus horrentes coloniæ; impositæ, custodiarum fortissimarum finibus, cohortes; datum scutum potentissimum Patriæ; manus inuicta bellatorum, vniuersis. Hoc facto, quantum fuerit præstitum, satis patuit: cum superbissimum Turcarum Imperatorem, vt de ijs auferendis apud Te supplicaret, coegit. Non potuit petere; ne timeretur: petijt, quod timeret. Victos formido sequitur, victores spes vrget. Itum & in alia huius propositi sententiâ, commoda. Erepta, Scythicæ vastationi furtiuarum prædarum licentia, & potestas, liberè regni fines inuadendi: aut cum fallacibus vestigijs irruperint, ad suos integrè reuertendi. Vident populum frequentem, vicinis timendum viribus: atq; sub ictu militari politi, rapinarum sæuam cupiditatem, successus desperatione, plectunt. Intuentur pariter agros, fortunatâ opulentiâ fructuum vberrimos: atq; rabiem famis, præsentia vetitæ copix, exagitant. Magnificum supplicij genus; improbam auiditatem, oculorum confodi telis. Iam quod terræ illæ fertilius cæteris regionibus solum alant: nonne eodè Tecum sensu, barbariei turpem horrorem, immanes saltus, desertas solitudines, exprobrant? vt cum hinc fæcunditas, inde sterilitas; hinc amœnitas, inde rigor constiterit; ipso sui habitu, felices VLADISLAO terræ, & squallentes plagæ barbarorum, dignoscantur. Potuit antehac, cum neglecta iacerent arua, similitudo naturæ, erroris & audaciæ incursionum, præbere materiæ; vt pro suis inuaderentur: nunc

K

quic-

quicquid feliciter viget; VLADISLAI, tribuere coguntur, fortunæ. Post vicina pericula, abundanti prouisione remota; ad viscera Reipub: Tuâ prouidentiâ conuersa: vniuersaq; Lituania, ac Polonia, ne imbellem pacem ageret armata. Tot enim excitata, in præcipuis ac plurimis, vtriusq; populi vrbibus, fortissima magnificentissimaq; bellicarum machinarum æraria: vt, qui temporum rationes ignoraret, summâ vi bella geri, meritò credere posset. Hâc ratione Vilna, hac Leopoldis, hac Posnania, hac Varſauia munita: claro ipsorum operum argumento, VLADISLAI manu, tam inuictis mænibus, tam augustâ specie, tam opulentis armorum omnis generis præsidijs, surrexisse. Actum id aliquando, a Maximis Regibus: vt maiori gloriæ pompâ, in laudem descenderes: actum minori curâ, & rerum dignitate: vt nullum opus eximium tam perfectum esset, cui plurimum non superadderet. At num Tuæ capacitatem mentis fugiebat, Polonos, hoc est Tuos, aperto Martis campo gaudere, prompta ferre in pericula pectora, cominus hostium latera rimari, & contumaces spiritus non pelleret, sed rapere e corpore. Acies virum probat: vrbes & munimenta imbelium receptacula. Se fert, Ciuis Patriæ in bellum: se publicæ dat salutis; non scuta, nec æris plumbiue metalla liquefacti. Manu pugnatur, sæuitur iaculis atq; ignibus. Talem Te, nos sæpius admirati sumus: Talem, Mars ipse stupuit & expauit: cum inter telorum ac grandinum plumbeos imbres, solâ virtute Tuâ, & vulnerum profundiorum dolore notus, fortunam nostram per acies circumferres, turbares ordines, perrumperes cohortes; tam certus formidatæ nobis victoriæ, quam virtutis Tuæ. Non alias bellandi artes Poloni à maioribus didicerunt: non alias inuicto Tuo exemplo magis docuisti. Permite Te Tuos sequi, permitte forti manu, & Tuæ, publicæq; incolumitati deuoto spiritu, victorias quæri. Vinci non possumus, quoties Tui imitatione roboris, pugnauerimus. Rem fateris; animum probas: Ciues tamen seruaturus, pro nobis

nobis elementa in bellum educis. Opponis viros viris, dextras dextris, pectora pectoribus: fortuitæ autem mortis, puluereis periculis, Tuæ virtutis artificio imbuta metalli fulmina. Si idem orbis, quod Polonæ fiducia, votum esset; fortioribus prælijs, neq; tam diuturnis euentibus bella gererentur: at nunc, cum natura rerum, in mutuas cædes armatur: quam prouido consilio munimenta hæc belli pacisq; instaurantur, comparantur? Fluunt ingeniosis ducti venis, ad Tui imperij nomen, ærei fontes: facturi laudum maria, nisi, in solidiorem gloriam, rigore suo, coalescerent. Resumunt confectam senio bellandi vim, ingentia tormenta; quorum nonnulla, quanquam suis conditoribus corpus, Tibi animum debent. Illa tamen certiori reliquos hostes petitura videntur ictu: quæ, recenti operâ tenebris subterraneis materie erutâ, reliqua magnitudine ac maiestate superant. Signasti enim metam gloriosis hostium cædibus, ad quam collimarent: & præmisisti fortunam, quam sequerentur. Eant nunc inflati vanissimarum laudum præcones; qui exterorum ingenium, quam patriam virtutem suspicere malunt: eant, & desideriorum suorum errores, factorum præceptis instruant; docti, non peregrinorum hominum mores, at VLADISLAI imperium, olim patriæ optandum fuisse: vt suis votis potirentur, & res bellicæ, Polono ac totius orbis ingenio, quia VLADISLAI præscriptis gererentur. Hoc Rege, Poloni bello & pace pugnant, bello & pace vincunt: bello, præsentia; pace aduentantia pericula. Ecce verò, defesso iam, & sub onere rerum tam multarum, tam ingentium fatiscenti, longum laudum nouarum aperitur iter, florentis palmæ fronde, vndiq; succinctum ac amabile, multitudine inuitantium operum, terrarumq; ingentibus tractibus insuperabile. Subibo igitur, viribus integris non ferendam fatigationem? Audio Curlandiam ostentato Principis sui titulo, fœderum Poloniæ gloriosorum dignitate, ædiumq; sacrarum, ex pactorum fide imperatarum, sanctitate, ad laudes Regis inuitantem?

tem? at Prussia suam posthaberi felicitatem, se paribus ornatam meritis quæritur præteriri. Seueria se ad libertatem vindicatam, Podlachia conferuatam, Masouia exornatam, Lithuania defensam, Polonia propugnatam, vno encomiorum consensu dici volunt. Nulla Prouincia, nulla vrbs, nullus locus, vniuerso Regno reperitur, qui non maximis pulcherrimæ pacis fructibus perfruatur, decoretur ornamentis, alatur vtilitatibus. Tua sola virtus est, VLADISLAE Rex, cui, & dissitas munificentia vinculis connectere terras, & omnibus beneuolentia præsentia adesse locis, & diuersissimorum populorum necessitates, vno gratia completi sinu, non est operosum. Supra Prouinciarum gesta, hoc est Tua merita, nec Liuij volumina, nec Cæsaris commentarij amplius continent. Cohibeo itaq; languentem gradum, atq; tanto maiori necessitate id ago, quod me in pulcherrimi pacis gloriosæ spectaculi admiratione, constitutum sentiam. Intrueri enim mihi videor augustum illud Tuæ pietatis; augeo vocem exilitate collapsam, pietatis, munificentia, immortalitatis, SIGISMUNDO Tertio Regum ac Parentum felicissimo, in publico comitiorum Regni theatro, Maiestatis domicilio, Reipublicæ centro, Senatus atq; Equestris ordinis fronte, Varsauensi campo, ingenti mole, statua ipsi SIGISMUNDI gladio atq; cruce munita, fastigioq; colossi insistente, erectum monumentum. Salute Romanam Ciues fortunam, nec aduenam sed conciuem, quia vobiscum Regi Vestro obtemperare assuetam. Placuerunt vestra illi, in parentando Romanæ libertati studia, nouo igitur se magnificentissimorum operum cõmendat apparatu. Sic Te omnes cœlites VLADISLAE REX ament, vt Tu terrarum ornamenta in nos impendis: nihil, quod ad felicitatem, nihil quod ad splendorem nostrum pertineat, intermittis: adeoq; cum omnia Principum beneficia Tuæ æmulationi non suffecerint; noua bona inuenis, quibus nos dites. Stetit attonita saxeo gradu antiquitas, posteaquam e ruderibus se sensit excitam, & Romanis pro-

nis prostrata fatis, Sarmaticâ surrexit ope. Ne verò du-
 bitaret, an hîc Roma olim concidisset, vbi illa surgebat:
 Te quidem Romano Imperio dignissimum, Romam oc-
 casui suo proximam, Te dignam non fuisse, intellexit. Nus-
 quam verò, in tantâ celebritate facti, fastus; nusquam am-
 bitiosa diuinitatis affectatio; nusquam rapti, inuitis coeli-
 tibus, honores occurrunt: Sola in meritissimum Parentē
 ac Regem, artem iuxta ac molem occupauit pietas. Ap-
 probaturi tam sanctum virtutis cœli cultum, suæ portio-
 nem immortalitatis operi infudisse, non vano creduntur
 augurio. Quod si Boleslai Kriwousti ingenio, ad nostra tē-
 pora propagata gloria, ob Parentem VLADISLAVM
 pendula è collo effigie gratè cultum; tanto Tu in posteri-
 ratem ibis maiori encomio; quanto maiori Boleslao præ-
 cellis pietatis exemplo. Ille coluit Parentem, vt morum
 suorum censorem; Tu vt publicæ patrem fœlicitatis: ille
 priuato cultu professus, quid ei deberet; Tu publico testa-
 tus honore, ad quantam gratitudinem obligaremur vni-
 uersi: ille, pectori suo, venerabilem appendit iconem, Tu
 in Reipublicæ corde, æternum fixisti memoriæ trophæum.
 Absit Boleslao laudem detraham: sed meriti Tui expendo
 dignitatem. Non capit Regnum duos; & quicquid, vni-
 us impenditur obsequio, aut honori: alteri detrahitur. Ce-
 dat Pietati VLADISLAVIANÆ ambitiosæ discor-
 dia cupiditatis. Immortalem Parentem dignissimum &
 Regem se cupiisse, abunde testatus est, honore sibi debi-
 to, cum eo, post fata diuiso. Regnare vterq; semper me-
 ruiisset: sed nos, quantum singulis deberemus, ambigua
 veneratione hæreremus. Agnoscamus parentem in filio,
 quemadmodum ex aspectu parentis, filij venturam à lon-
 gè prospectabamus magnitudinem: duos orbis Poloni So-
 les, per enatura sideris lumina, auctis honoribus, prosequa-
 mur, colamus. O Te renatæ lucis fulgore felicem Var-
 sauia! quam, iterum Tuus ille, ille noster Rex, & commu-
 nis parens SIGISMVDVS prospectat, iterum incolit,
 iterum partis diu commodis auget. O Tuos, SIGISMVN-

L

DE re-

DE regnorum supernorum accola, nostrorum amor, admirabili maiestate venerandos vultus! nunquid non talibus regnum beat Tui simillimus VLADISLAVS? O Tuorum oculorum salutiferos omnibus aspectus! nunquid non his vniuersos excitat VLADISLAVS? O Tui pectoris spirantes adhuc diuini honoris flammæ! nunquid non paribus improbos terret VLADISLAVS? Agnosco manus, incolumitatis publicæ vindices: agnosco arma, septies centenis barbarorum formidata millibus: agnosco crucem, Hæresum profligatis triumphantem cohortibus: agnosco autem, expressione Regum maximi VLADISLAI. Rara & tanto Regi par, virtus; in comparationem summorum Regum, sæcula aduocare. Æquat gloriâ, quem amat parentem: & quicquid venerationis debitus subditorum animorum cultus illi detulerit; in censu numerat pietatis. Stabit igitur æternis summorum meritorum fulcris perennandum trophæum; geminatoq; Parentis & Filij Regum robore, temporum ruinas superabit. SIGISMVNDE CASIMIRE; magna, ante magnam ætatem VLADISLAI soboles, Poloniae delicia, & spes augusta. Tuæ hæc monumenta fixa, crede, imitationi. Te ad æqualitatem tanti Aui, Tanti Parentis gloria inuitari. Cresce: & spes nostras, perpetuis meritis, altius continuo attolle. Debebis VLADISLAI, quod ille impendit SIGISMVNDO. Quanquam enim solius pietatis curis, magnificentissima gratitudinis moles asturrexerit: gloriosissimo tamē facta coluntur encomio; cum probantur, imitatione.

S E R E N I S S I M Æ
L V D O V I C Æ M A R I Æ
In maxima pacis securitate Diadema Regale
capeffenti.

Vnum est

198
Vnum est,

Quod animos in summa securitate sollicitos habet,
SERENISSIMA REGINA

& DOMINA,

Vt nos Imperio Tuo & Fortuna nostra dignos, cultu
Et fortuna reuerentiâ probemus.

Hæc pacificarum mentium pugna, certare, de Te, affe-
ctu: hic timor, inuigilare secure veneratione gloriæ.

Aduenienti in regnum, animorum portas
reclusimus:

REGINÆ,

Animos, in solium erigimus.

Ingressa per pectora ad regnum, ascende ad sceptrum.

Calca corda, non premes.

Substrati meritis plantis affectus, infra pedes iacent,

Et tamen caput adorant.

Non cadit in terram cultus, ad dignitatem inclinatus.

Opulentissimus Polonorum census,

Amoris tributum.

Quantus sit,

Intelligunt Principes, quicunq; opibus abundant,
egent fide.

Cincti Regiis undiq; presidis, cingimus Reges animis:

Nulla maiori securitatis parte pretio;

Quam

Securo Regum amore.

Superi Te **REGINAM & AVGVSTAM!**

Quan-

Quantumcunque beneficentissimo Regi penderimus :
nunquam tantum
omnes, quantum solus omnibus impendimus.

Aucta merendi felicitas, obsequendi cumulato debito.

Nec segniores ceteris ad imperia adsumus,

Quia Liberi,

Gaudemus de proprio censerī liberales.

Retinuimus, quod non de stipe fortuna Principibus
sacrum offerremus.

Ea semper habita Regum, apud Polonos, maiestas;
Ut eadem secundum Deum mente, Principes suos
colerent:

Integrā, & Liberā.

Assume nobile Regalis diadematis aurum:

Hoc, nostram in VLADISLAO securitatem
coronauimus;

In Te, reponimus.

Ab auro, aurea menti Tuae, pretium non quarimus,

Sed, ab aurea mente, auro.

Coronantur autem & ferro Reges, cum ferreis curis.

Aurea pacis, germanum decus, aurum.

Post demersum, hostili cruore a VLADISLAO
ferrum;

Nihil usquam seuerum apparet.

Imperabis,

Fortuna, Paci, securitati nostrae.

Parebimus; votis, animis, amoribus publicis.

SERE-

SERENITAS PACIS

ASCENDE jam ascende, immensum laudū
theatrum VLADISLAE Rex, & orbem
Tuum vultu, Christianum atq; vniuersum
diffuso cum sole splendore diu serena. Nul-
lus sic barbarus Rex, qui Tuam potentiam
non expauescat: nullus amicus, qui Tuis victorijs non gra-
tuletur, Tuæ fortunæ admirabilem cum successibus con-
stantiam, non admiretur. Mensuram desiderijs impe-
rantium fixisti; vt ad Tuæ prosperitatis culmen enixi, ma-
ximi haberentur. Hominem Te non diffitemur, & Tu
intelligis; ideoq; maximus, & optimus, quia intelligis:
humanis tamen fati altius euectus, sortium humanarum
inconstantia, & vicissitudini fortunæ, imperas. Rex es
hominum; & factorum, esse videris. Bella gessisti maxi-
ma, periculis minimis: pacem colis diuturnam, virtutibus
fortunatam, augustissimis. Cūm ferrum manu tracta-
res; continuas numerabas victorias: cūm palmas suscepisti,
perpetuos victoriarum parturis fructus. Si itaq; Themis-
tjo, vna nauis imperatoris sui, quā fœdus cum barbaris
percussum reuexit, classe Xerxis, quā ille cum exercitu
immenso traiecit Helespontum, ad laudem atq; gloriam
amplior visa, & oneraria illā, quæ pacem importauit, pon-
te, qui bellum transmisit, augustior iudicata; quantum &
quā augustum, necesse est orbi exhibeat vniuerso, Polo-
nia spectaculum, altissimā pace Tuā vnde quaq; circum-
fusa. At nos nihil nobis, nihil nostræ fortunæ tribui; dum
Tibi, per quem habemus vt requiramus, tribuatur; opta-
mus. Vnus es, quem vniuersi respicimus; vnus, qui om-
nem dignitatis pacificæ sustentas maiestatem. Neque
verò Te, dum pacem conderes, exiguā cimbā totius Rei-
publicæ fortunam vectantem vidimus; sed vastissimis cā-
pis, suppliciumq; ante clementiam Tuam, prostratorum
corporibus contextis, explicantem: neque bellorum peri-
cula,

cula, oblati redimentem conditionibus; sed pugnae audum, Martisq; succensum calore, benignitatem ad parcendum flectentem. Augustior tamen spectaris in folio, quam visus sis, in illo victoriarum teatro. Tunc audacia hostium, nunc fatorum; tum calamitas miserorum, nunc stupor fortunae; tum fracta armorum ærumnis humana conditio, nunc elata maximis Europæ afflictæ ruinis periculorum vastitas, ante Te adsternitur. Non video acies barbarorum instructas; sed spectro, arma crudâ diffidentiâ condita: non adsum pugnantium latè sparsis cædibus; sed intueor pauentium trepidos timores: non audio graues morientium planctus, & extremis non ferior suspiriis; sed oblector recensentium, ad posteritatis honorem, Tuam virtutem numero hostium. Cùm ad Tuas respueremus victorias; incerto bellorum in diuersa rapiebatur exitu: cùm pacem cogitamus; in Te solo attoniti hæremus. Manu, in bellis gessisti fortunam; nunc sinu cõplecteris. Victoriarum spe antea gaudebamus; nunc alimur commodis: quantumq; gaudere antequam euenisset debuissim; gaudēdo discim; & vt magis gaudeam; consuetudine gaudia roboramus. Vnde verò hæc tâta in maximis bellorū tempestatib; quies? vnde tam illustri in sūmo rerum turbine serenitas? Serenum est cœlum, cùm terris fauet, & fauet, cùm serenum est. Nulla tamen tam beatarum terrarum narrantur vocabula, quæ perennem merita serenitatem, nec cœlorum æstibus, nec rigoribus frigoris, nec imbrum inundatione, aut niuium magnitudine diuexentur. Hæreo itaq; ambiguus, & nomen fœlicitati, nisi ad Te animum conuertam, VLADISLAE Rex, non inuenio. Gesturus nimirum è dignitate Polonum imperium, cœlestium Principum animos, Tuis regnis, sociali fœdere addixisti; vt cùm Tu digna talibus socijs gessisses, illi paria dignissimo socio, ac Imperatori rependerent: nos maximis vestræ beneuolentiæ vtilitatibus gaudeamus. Patent partium studia, patent sancita fœdera, patet seruata ab vtrisq; fides. Intellexeras enim diuturna
eorum

eorum conluetudine, solâ sinceritate & candore cultus, tam beatæ amicitix jura constare; illâ, bellorum præsidia, illâ, tutelam Rerumpublicarum, illâ perpetuæ pacis comparari felicitatem, intellexeras: & mox regnum adeptus, non modò animi promptitudinem, nullis vnquam labefactatam temporibus, maiori pietate obstrinxi sti: verùm vt Rex Regio more amicitiam coleres, eosdem perpetuis in terris delatis honoribus, sacrifq; trophæis erectis munera sti. Num verò illi, promissa subtrahere vnquam socialis conuentionis præsidia? Testor Tuam sacram dexteram, testor collata inuicem consilia, testor victorias prognatas victorijs, quoties præsens Tibi Diuinum Numen adstiterit, Tuum vibrarit mucronem, auxerit prouentu virium exercitus, muniuerit protectionis ambitu securitatem. Huius Societatis fructum profitemur, quòd vitâ, quòd incolumitate, quòd eâ, quam loquor, Pacis serenitate, priuatâ, publicâ, & quòd caput rei est, Tuâ, quâ minor turba viuimus, donaremur: huic acceptum referimus, quòd ruinas quasati vndiq; orbis, gemitus Provinciarum, cadauera regnorum, non sensissemus. Oraculo Diuini pectoris Tui, & & rerum, verba firmo argumentis. Nonne Tuæ confessionis encomio, in amplissimo omnium ordinum conuentu, magno Tuæ mentis domicilio, Sacramentum fidei superis datæ enuncia sti? nonne ex pactorum edicto, Sacro Camalduensium Religiosorum cætui, Regias possessiones attribuisti. Tenemus tabulas, versamus, & expressum in vocis imagine mentis veneraturi simulacrum, sæpius animis libamus. *A tempore, inquis, quo libera vtriusq; gentis electione in hoc sublimi Regalis solij consedimus fastigio, nihil nobis antiquius fuit Diuina glorie propagatione.* O Caput dignum diu coronari: ô diadema diuinarum curarum eximia sedes! Prima cura Tua, res numinis sunt? igitur prima numinis, Tuæ. Non possunt coelites beneficentiâ superari. A tempore verò quo fastigium Regale ascendisti, hæc à Te studia suscepta? At nos ante conspeximus: & hæc ipsa, coronauimus.

An Tu

An Tu Rex eras priusquam dicereris? Hoc pietas affirmat; quandequidē simul cum eā purpurā induisti. Quid deinde? *Sacramentum itaque cœlitibus diximus.* Regem Poloni agnoscamus; DEO addixit imperium, aut subiecit, ut augetet. Noluit solus imperare; ut pluries prodesset. *Sacramentum diximus?* Credidissent Tuis nutibus Cœlites, non iuramentis. Pietas exuberavit, non fides requisita. Cur autem Tuum profers, retices sociale? Obligari vis et si non obliges? Hic mos & Superis. Similitudo actionum amicitiae robur. *Sacramētū diximus debita pro imperij collati atq̄ victoriarū beneficio gratitudinis* En sacrae mentis arcana reclusa. Quam fortunata nostra vota, & felicia suffragia! Quem nos Regem dicebamus, salutabant Superi. Debes igitur eis electionem? imo Tuis meritis. Quem ex omnibus digniorem elegissent? Debes tamen, quia vis. Ardua in Principe virtus, credere se obligatum. Victorias pariter ad eosdem refers? Hoc ego asserui; hoc vniuersi suspicabamur: cum praecuntibus socialibus copijs Tibi vni conspicuis, tanto cursu ad regni limites exercitus Tuos raperes: tanquam nullo corporeae molis pondere fessos spiritus sequereris. Sed iam audiuius, quid Tu cœlitibus debeas: audi, quid illi Tibi. Amant hoc dici, & humanis debere obsequia meritis, lucrum ducunt. Quanta igitur in primis illa Tuæ benignitatis in eos profusio, quā sacrum triumphum Diuo indigeti & consanguineo Principi CASIMIRO, innocentes Beati corporis exuias, in solidi marmoris magnificentissimum translaturus mausolæum, instruxisti? Tenuit stupefactos verè cœlici apparatus gloria, omnium oculos; maiorem admirationis partem, Regia maiestas facta Diui feretri assecla, sibi vendicauit. Nunquam Tu ita conspiceris, ut tota aspectus magnitudine subeas: insolitā tamen altissimæ dignitatis augustior visus specie, triumphū regij iuuenis, Rex & Triumphator comitatus. Non miscuit populo Regem pietas; sed monstrauit. Nusquam enim sublimior Principum spectatur maiestas, quam ad publicæ sanctitatis inclinata.

174
clinata exemplum. Magnus censerè rectè non potest: cuius magnitudine vnus Palatij angustijs inclusâ, quæri etiam solet, num sit? magnus ille censendus Princeps: cuius maiestas ad omnes pertingit, & vbiq; præsens conspicitur. Tantò etiam magis Tuum hunc mirabamur animû, quòd vt honoribus cœlitum indulgeres, Tuæ valetudinis affectæ detraheres commoditatem necessitati. Negantibus suum officium pedibus, ministrorum manus generoso addixisti obsequio. Incedebas igitur cum portareris, non pedibus sed affectu. Legimus vestigia, non plantarum, sed virtutum; piæ demissionis, demissæ pietatis. Hoc calce, ad cœlum itur: his incessibus, non subsidet calcata àëris mollities, sed subsilit. Venit tum plurimis in mentem, antiquissimorum monumentorum commendatione ornata narratio, Ioannem Constantinopolitanum Imperatorè deuictis Saracenis, triumphum à ciuibus præparatum ad Regiæ cœlorum venerationem conuertisse, eiusq; sacros vultus imagine expressos, ipso Imperatore candidos deducente equos, curru triumphali per urbem vexisse. O factum solaribus radijs scribendum! ô facti expressam similitudinem, luce pingendam meridiana! Numquid non Tuis recentibus è Moschouia victoriis immensi decernebantur triumphis? num non Tu Reipublicæ totius vocibus è sublimi triumphalis gloriæ vertice spectandus exhibebaris? Optauimus Romanam videre pompam, vidimus cœlestem. Optauimus Moschoutica spectare spolia, vidimus diuina arma. Optauimus captiuos cernere barbaros, vidimus catenatas vitiorum cohortes. Pro auro ex hostibus capto, Regiæ opes à iuvene Diuo calcatæ; pro castrorum deditorum simulacris, orbis prostratus fastus exhibitus. Auxisti votorum felicitatem beatâ scenæ mutatione, cum solus, absq; collega Regio, triumphare recusares. VLADISLAI Regis triumphales vultus, victricia arma, clypeos, hastas, lauros spectare desiderauimus: CASIMIRI Principis Diui, immortalis splendor, cælestes purpuræ, lilia, palmæ, auctuario prosperitatis accesserunt.

N

Ne lati-

Ne lætitiã distraheremur ; IAGELLONIVS, idem-
que sanguis, vtrobiq; emicabat. Præibat ille ingenti ve-
ctus pompa ; Tu proximus sequebaris : quia vos quidem ô
Magni & Pij Principes ad cœlestium mentium conuersio-
nem dirigimini ; nos ad Vestram conuertimur imitationē :
inter vos & illos, sola mortalitas intercedit ; nos vilitate
quoq; nostra separamur. Altius eminet, Tuus idem ani-
mus, **DEI MATRIS VIRGINIS** cultui, admi-
rabili pietate deuotus, quã, quicquid augustum ac ingens
Polonia colit, totum id, ad eius venerationem prosternis ;
Equestris ordinis dignitatem, authoritatem Senatus, Re-
giã maiestatem. Tandem purpurata gaudet publico
augusta Reginæ Cœlorum Religio. Tandem Rege
VLADISLAO, REGINAM se esse **POLO-
NIARVM** (placito olim gloriæ suæ titulo) luculenti-
us probat maxima post **DEVM MARIÆ** maiestas.
Num aliud veriùs asseram ? cum erectã sacrã Immaculatã
eius Conceptionis aulã, Te cum vniuerso Senatu diuis Do-
minæ & Reginæ honoribus studentem intueor. Vbi Re-
gi & Senatui, **MARIA** præsidet ; Regis & Senatus, Re-
gniq; , Regina est. Quæ hæc nostra fors ? Miscetur ma-
iestas terrarum supernæ, geminatisq; honorum titulis, ij-
dem **MARIÆ** & Poloniæ Principes, audiunt. O di-
erum illarum quæ illi consecras decus, Tuæ & nostræ felici-
tatis **VLADISLAE REX** auspitem ! ô solis re-
ducis ortum, quem eius gloria illustras, Tuæ pietatis cla-
rissimam facem ! ô horarum illarum momenta, quæ in-
ter supplicationes sacras, **VIRGINI MATRI** trans-
mittis, ingentia Tui in eam affectus pignora. Non vsita-
ta hæc Principum laudibus præconia : at magna ; at cœle-
stia. Heu ignominiosam sæculorum nostrorum labem !
Eò demum amentia nonnullorum iudicia prouecta, vt pi-
etatem cum Principis dignitate non posse conuenire iudi-
cent : **DEVM** que ab operibus & laudibus humanis, ex-
cludant. Tandem cum placuere vitia, virtus sceleris ac-
cusata, improbis iudiciis per nefas plectitur. Gloriosius
exhi-

exhibet spectaculum, Imperator ante aras supplex; quàm calcatis terrarum imperijs effultus. Prostrata ad numinis cultū maiestas, Deū humanæ magnitudini superaddit. Licet, licet curis Principum diuinas adiungeres; adeo q; qui res publicas sine Deo curat, nullas curat. Quantum pietas Regum ac populorū, tantūm & Respublicæ crescunt, deficiente illâ, hæ viribus & felicitate linquntur. Eiusdem argumenti grandior materies, Episcopatus Smolenscensis in Seueria ordinatus, amplisq; re ditibus & Senatoriâ Episcopi exornatus dignitate. Dicerem Te stipendia Tuis commilitonibus, terrarum deuictarum partitione soluisse: nisi maximus in Republica honor, stipendiarij nomen repudiaret. Est tamen re uera, stipendium virtutis, omnis dignitas; quod etsi virtus non exigit, exigitur ab ipso. Interest & cœlorum, Polonos vicisse: quorum ornantur præmiis, spoliis ditantur. Felices terras, quæ ad Tuos acciderunt pedes; vt ad Dei gloriosorem cultum erigerentur: Tua suscepervnt vestigia, vr pietate sæcundarentur: Tuo accessere imperio; vt a seruitute dura animorum longissimè abessent. Mutasti insolitâ industriâ victoriarum naturam, miseramq; victarum conditionem prouinciarum, ea felicitate beasti, qua victores gauderent. Gratulantur iam illæ sibi ac se inuicem respiciunt, tanto maiori plausu maioribusq; pro Te susceptis votis, quantò plùs in animos possunt conspecta suorum malorum in vicinis Moschouix campis, quàm cogitata pericula. Gaudet pariter grati æmulatione cultus lætum Nouogrodecum, cõtra affines errores Societatis I E S V virorum excubiis armatū, quæ quidem Religiosi cætus cohors, quanta quanta est, Tibi sacra est. Tulerit enim illa sæculari patientiæ constantiâ, decumanos aduersorum temporum fluctus, integram virtutis infractæ, innocentisq; roboris famam, Tuo beneficio subnixa, vltra sæculum protulit, proferretq; supra omnem ætatem. Post superatam nimirum centenariam æui lassitudinem, antiquis studiis, laboribus, viribus viuida; in vrbis capitolio, orbis auribus, Tuæ approbatione laudis audit.

Quid

Quid verò Tibi, pro hâc immensâ iudicij precentur dignitate? Perennitatem? Etiam vota præuertisti, cum illam occupares. Posteritatis memoriam? obliuisci eius non poterunt, quem in perenni gratiâ, semper præsentem intuebuntur. semper venerabuntur. Verùm conuerte animum Tuum REX PIISSIME à Diuis ornandis, ad eos tutandos: præbe socialem inuocantibus fidem, porrige opẽ. Discant improbi Magnum Cœlorum Vindicem VLADISLAVM, & contra Te bella suscipi, quæ contra superos geruntur intelligant. Ecce enim nouum ab inferis erumpit monstrum: vt germanam Plutonis agnoscas prolem, Principem Beatorum Spirituum Michaelẽ, olim stygij exercitus victorem, resumptis ab inferis viribus summo scelere & furore petit. Peractum bellum est, si cœlestis hic Hercules, arma corripit: verùm suum ille in Te retulit præsidium; vt Tuo ipse militaret. Huccine demùm nefandum Iconoclastarum Calvinisticorum regnante VLADISLAO procedere ausum scelus? vt non centimani sed centies scelerati Briarei, contra Diuos impias armarent manus, peterent cœlos, immortales spiritus cõuersâ in eorum sacras effigies rabie, si vires improbitati sufficerent, enecarent? Nondum vos, tot locis, quot constitistis, tot vrbibus, quot accessistis, effusus satiauit sanguis? Nondum suffecit violatus, tot non hominum, sed virorum, nec virorum, sed martyrum honor? Quo me rapis dolor? scelus hoc memorari sine labis contagione non potest. Expiandum est publica confessione: deinde tota Polonia in tanta causa tribunal aget: tum verò meritas pœnas luet. Inuocari in tanto crimine VLADISLAI pietas diu non debet. Coniuncta est Dei & Regis læsa maiestas. Vindicabit! nullâq; potentissimorum in Republica Principum se sinet à iustissimis pœnis deduci intercessione. Sortita res, quem omnes boni optabant effectum: Hydraque capitum minor, publico decreto facta; euentu quidem, ex mœnibus; detestatione omnium, ex vrbe & orbe eiecta. Quis pestem Calvinistarum non fugiat? cum corpus sectæ graue-

146

graeolens, synagogæq; pestilentis cadauer, extra hominum consortium proiectum videret. Quis Tuas curas **VLADISLAE REX** Tuæq; studia non veneretur? cum per Te exitio grauissimo sedem Lituaniæ liberatam cogitauerit. At Hæresis vix iam spirans, & ciuitatis eiectionis infossa, frendet tamen & vnde exciderit, cum dolore respicit: vt non memoriâ tantum, verum etiam continuo sensu suppliciorum, quoties in delubrum, opinionum improbarum sceleratam sedem, turri præcipitata ad profanarum ædium ordinem redactum vultum retorserit, torqueatur. Quod si lenimentum aliquod doloris, criminum adfert societas; habet Arianos, Rakouiensis procellæ turbines, paribus nefandissimorum scelerum probris, sanctissimarum pœnarum tormentis æquatos: hos adeat, & pari insaniâ in dispari Religionis cultu se exercitatam lætetur. Miranda diuersissimarum sectarum concordia: quod altera in credendi dogmatibus laudat, altera fugit: vtraq; in scelera antiquissimorum sæculorum exprobratione damnata, pari consensu ruit. Damnant hesterni vesperitiliones, veteres tenebrarum incolas, & mox luce veluti quadam, iisdem tenebris affusi, ad eos conuolant. Simul probitas improbitasq;, pietas & scelus consistere videntur: vt quos, impios Numinis Ter vnus hostes, execrantur; ab ijs eiusdem Numinis reuerentiam discant. Sed cur eos sceleris arguo, quorum nullum scelus produco. Horrendum, ingens, infame portentum, lucem fugit: ne sol renouata in seruatorem humani generis è cruce pendētis vulnerum ac blasphemiarum crudelitate, caliget. Caligasset fortassis, nisi **VLADISLAVS** ab aspectu tam immanis prodigij mærentem, ad pœnarum spectandam lætitiâ auertisset. I crudelissima rabies Gigantum, nec bella cœlitibus moue. Tollere caput, non potes; nisi, vt intereas. Quamuis Pellion iungas Ossæ; loue veteri, opus non erit, cum **VLADISLAVS** cœlos tuetur. Tractas alta vulnera & stupes, viuis & prostratam Te sentis: posteaquam Principibus latrocinij, pœnâ profligatis, capite &

O

mente

mente, hoc est literarum tractandarum plecteris libertate. Bonæ artes! in quæ vos sermonem attolletis encomia? ignominiosa improborum crudelitate ad libertatem veræ religionis tutandam vindicatæ. Hoc principium dicendi, nullo exitu dictionis; hæ gratiæ, nullo gratiarum modo terminari debent: si sensus, si vigor, si cognata vobis gratitudo inest. Parendum tamen necessitati, & nouo ortu ad sui spectaculum gloriæ inuitanti. Satis jam nimiumque ad Principis Pijssimi occupandam laudem, satis ad immortalem famæ obtinendam arcem collatum videbatur: cum ecce inusitatum, & ingentibus populorum studijs, regnorum votis, posteritatis gratijs comitatum edicitur facinus; quo libertate Polonâ illæfâ, licentia conscientiarum frænaretur; & ad germanæ matris ECCLESIAE ROMANÆ gremium, transfugæ exules, contumacesq; filij reuocarentur. Lux quædam noua oriri cœlis visa, moenia ac muri sistendi se cupidine subsilire, oppida, ciuitates, vrbes gaudio cōmoueri. Rediuuium alij mirari Constantinum, victricibus castrorum signis adoratæ crucis labarum substituentem. Austriacum alij Caroli Quinti in superos suspicere animum fortunatissimorum triumphorum vires ad eorum decus propagandum conuertentem. VLADISLAVM cæteri propinquiore nominis omine consalutare Jagellonem, Lithuaniam ad Christianos ritus excolentem. Reges in vno Rege, regnaq; in vno Rege surgere conspecta. Vicisti VLADISLAE spes omnium & vota vicisti. Maxima spondes, maiora præstas: quæ petim9 confers; quæ optare non audemus, superaddis. Nusquam veriùs licuit proclamare. Pax

Pax sola triumphis

Innumeris potior.

Pax Regis fortunatissimi fortunâ suâ fortunatior, pax Imperatoris inuictissimis victorijs augustior. Vicimus Poloni, plaudunt cœli. Vicit VLADISLAVS; triumphat Christus. Patuerunt clauso Iano cœlorum fores; & deuictis prouincijs, pugnatur contra vitia. Dulcedine pacis ex-

cis externæ capti, ad animorum concordiam vocantur ci-
 ues : sine quâ nullæ firmæ durauère ciuitates. Miratur
 deuocatus sedibus supernis, nouitatem opinionum,
 Miecislaus: stupent nunquam suis temporibus conspecta
 prodigia Bolcslai: horrent, repulsa à se, irrupisse in Polo-
 niam monstra VLADISLAI; mox ad Regis nostri cœli-
 cas curas conuersi, illum ambiunt, illum circumstant,
 illum solij sui & animi germanum hæredem, illum glorio-
 sissimæ perennitatis socium vniuersis spectandum osten-
 tant. Suspiciamus, amemus, miremur vniuersi. Quis scit
 an aliquando remigratura sint verè Polona tempora: qui-
 bus, libertas nobilitatis decus, non peccandi munimentū
 audiebat; sed vniuersis ordinem de Deo sentiendi, eadem
 eum colendi lex seruabatur. Ærumnosissima seruitus sce-
 lerum, libertas Polona censerì non potest. Peregrina est,
 aduentitia est, nec cultus nec mores parentum nouit. Bene
 itaq; ac sapienter is conuentui locus dictus, cuius vniuer-
 sum pene corpus contagio dissentendi à Romano capite
 affecit: vt vbi plurimum inualuit, vires morbus perdat;
 faciliori cæterarum partium curatione subsecuturâ. Ad-
 missi externarum Academiarum Doctores: vt omni im-
 becillitatis excusatione sublata, fortiùs ruerent errores,
 sensusq; veritatis ad plures pertingeret. Quantumcunq;
 improba dogmatum peruersitas gradum defendat: ruinâ
 aut totâ mole, aut parte non euadet. Vt moles malè radi-
 cata ventorumq; expositæ opportunitati, perpetuis insta-
 biles agitantur motibus, donec mora præcipitetur: ita no-
 uarum doctrinarum inconstantia nunquam sibi constat;
 & quanquam contumax rationibus opponat sentiendi pro-
 positum, sensim tamen in se respicere incipit, quodq; an-
 te malè laudauerat, bene damnare. Non solis gratulabi-
 mur Granadilli prærogatiuam concessam Indijs; vt necta-
 tur apice in spineas coronas, acuatur in clauos, aptetur
 in hastas, flectatur in flagella; cum paribus succrescit me-
 ritis, VLADISLAI laurus, suo caput cœlicum coro-
 natura complexu, & gloriosa dolorum olim, nunc salutis
 huma-

næ instrumenta, ad orbis venerationem, in Regalis maiestate verticis expositura. Vigebit, barbaro natum cruore, triumphalis frontis decus, sanguine Diuino; pietatis rigabitur rore; æternâ fouebitur tutelâ. Fælicitatem igitur luam nemo intelligit, qui ex communibus successibus lætitiæ modum sumit. Dierum etiam fortunatissimorum præsentem invoco fælicitatem! augustas tædas, & nouam rerum faciem. In quantas rursus spes, in quanta gaudia **VLADISLAVS & LVDOVICA** Augustissimi Sponsi & Reges mentem impellunt! Si fælices vnquam fuimus; nunc esse incipimus: si beati, nunc beamur. Non sufficit pectus inundanti lætitiæ, nec votis gratulatio. Accedant inclita Galliarum Italiæq; regna, Mantuanus ac Niuerniensis Principatus: & quam cum Ludouicæ Ducali Regioq; sanguine, regno infuderunt; nobiscum diuidât lætitiæ inundationem. Quàm meritò solerubuisse censendus, posteaquã tot simul purpuras, in **VLADISLAVO & LVDOVICA**, Principum, Regum, Imperatorum, coniunctas æterno connubij fœdere conspexit? Quàm lætè etiam publica commoda dimanarunt, cum Augustis vinculis, ingentes Prouinciæ, Ducatus, Imperia in amicitia societatem colligata? Admoneo fortunam, quanquã satis hæctenus munificam. Errat, si tanta prosperitatis munera Polonia deinceps parat: quanta interea percepimus. Quidquid virtutibus maximis vnquam impensum, Principibus nostris debetur: quidquid dignitati summæ collatum; iure exigitur. Hæc posteaquam omnia contulerit; quod supremum est à vobis Cœlites petimus: vt **VLADISLAVM & LVDOVICAM** diu incolumes, diu posteritatis aspectu, & transmissis ad hæredes purpuris beatos, nobis donetis. Non moueat virtus matura cœlo inuidiam, nec immortalium gloria operû mortalitati eripiatur. **VIVE**, & de vita nostra Tuis adijce annis **VLADISLAE TERROR BARBARORVM**. Hunc Tibi titulum, æternum victoriarum marmor scribit. Pugnasti semel, vincis semper. Fractos armis, edomas pauore, ful-

178
re fulmen eras; dum in hostes rueres, dum fulminea tela
celeritate æmulareris, dū orbis collecti vires impetu gran-
di frangeres. Fulmen es, sed innocuum; dum hostes for-
titudine prostratos, terres non lædis. VLADISLAI
REGNUM, FULMINVM DOMVS. VIVE VLADI-
SLAE HORTVS REGALIVM VIRTVTVM. Has Tibi
laudes laurus perpetuo virens, fronte præfigit. Post vi ctos
hostes, Te vicisti. Ne fortuna, quod egeras, exigeret: bel-
lis famulatam, in obsequium virtutis addixisti. Quo tem-
pore, Principes otij domicilia repetunt; virtutis accessisti
ædes: in bello fortiter gestis; domi sanctè; vtrobiq; glo-
riosè conspicuus. REGNUM VLADISLAI GY-
MNASIVM PRINCIPVM. VIVE VLADISLAE CI-
VIVM SERVATOR BENIGNISSIME. Hoc TVVM en-
comium pectoribus nostris sculpsimus. Tuum est, quod
viuimus. Vt nos protegeres; Te in pericula dedisti: vt ser-
uares; Tuarum curarum fouisti gremio. Plūs Tibi debe-
mus, quā vitam: quia, tot vitas singuli, quot viuimus
vniuersi. In vno omnes, in omnibus singulos conseruasti.
Tibi viuimus quia Tu nobis; Tibi seruamur, quia Tu nos
seruas. VLADISLAI REGNUM GRATITVDINIS DO-
MICILIVM. VIVE VLADISLAE AMOR COE-
LITVM. Hoc de Te sentire vota cœlitum iubent. Gladio,
Crucis triūphos paras: pace, decora auges. Per vulnera cor-
porū hostiliū, salutē animorū ciuiliū quæsiuisti: ibi contra
superstitiosā perfidiā, hic cōtra superstitiosā Imperator pie-
tatē. VLADISLAI REGNUM ARX RELIGIONIS. VIVE VLA-
DISLAE EVROPEORVM PRINCIPVM GLORIA, & RO-
BVR. Orbis Christiani flammās, barbarorum restinxisti
cruore, orbis Christiani vulnera, scuto protexisti Polono.
Docuisti vnus, & totus Princeps Catholicus: quid possint
Principes omnes, si toti Catholici. Æquitatem bellorum
secutus, regnorum exuisti cupiditatem: armatus, quam
diu causæ susceptorum armorum ante Te starent: mitis,
posteaquam irarum impetus absq; iustitiæ consortio in
P campum

campum prouocauit. REGNUM VLADISLAI MY-
RVS ORBIS CHRISTIANI. Viue & Tu Augusta Regis
tanti Consors LVDOVICA MARIA, Viue REGI-
NA & DOMINA CLEMENTISSIMA, Viue terrarum lili-
um, Cœlorum Rosa, ingens Poloniae spes, &
augustum fortunæ incrementum.

KISWA